

UNITED NATIONS
MOLDOVA

ORGANIZAȚIA NAȚIUNILOR UNITE ÎN MOLDOVA

2020

RAPORTUL DE ȚARĂ PRIVIND REZULTATELE
PENTRU 2019

CUPRINS

ACRONIME	3
MOLDOVA ÎN 2019: PRINCIPALELE TENDINȚE DE DEZVOLTARE	4
REZULTATELE PROGRAMULUI PENTRU ACȚIUNE CA UN TOT ÎNTREG.....	8
Rezultatul 1: Guvernarea, drepturile omului și egalitatea de gen.....	8
Rezultatul 2: Creșterea economică durabilă, incluzivă și echitabilă.....	14
Rezultatul 3: Durabilitatea și reziliența mediului înconjurător	19
Rezultatul 4: Dezvoltarea socială incluzivă și echitabilă	23
PRINCIPALELE CONSTRÂNGERI ȘI LECȚII ÎNVĂȚATE.....	31
REZULTATELE COMPONENTEI „OPERĂM CA UN TOT ÎNTREG”	33
REZULTATELOR COMPONENTEI „COMUNICĂM CA UN TOT ÎNTREG”	36
SINTEZĂ FINANCIARĂ.....	37
ANEXĂ: PROGRESUL FAȚĂ DE CADRUL DE REZULTATE AL PROGRAMULUI PENTRU ACȚIUNE CA UN TOT ÎNTREG	39

ACRONIME

APL	Autoritate publică locală
BNS	Biroul Național de Statistică
BSB	Bărbații care practică sex cu bărbați
CMC	Consiliul Municipal Chișinău
CPDD	Cadrul de Parteneriat pentru Dezvoltare Durabilă
IDAM	Indicele de Deprivare a Ariilor Mici
MP	Membru al Parlamentului/Deputat
ODD	Obiectiv de Dezvoltare Durabilă
OSC	Organizație a societății civile
PCID	Persoane care își injectează droguri
PIB	Produsul Intern Brut
UE	Uniunea Europeană
UTA	Unitate teritorială autonomă

Echipa de țară a Organizației Națiunilor Unite în Moldova - agențiile rezidente

BM	Banca Mondială	www.worldbank.org
FAO	Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură	www.fao.org
FMI	Fondul Monetar Internațional	www.imf.org
IFAD	Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă	www.ifad.org
ILO	Organizația Internațională a Muncii	www.ilo.org
OHCHR	Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului	www.ohchr.org
OIM	Organizația Internațională pentru Migrație	www.iom.int
OMS	Organizația Mondială a Sănătății	www.who.int
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare	www.undp.org
UNAIDS	Programul Comun al Organizației Națiunilor Unite privind HIV/SIDA	www.unaids.org
UNFPA	Fondul Națiunilor Unite pentru Populație	www.unfpa.org
UNICEF	Fondul Națiunilor Unite pentru Copii	www.unicef.org
UN Women	Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor	www.unwomen.org

Echipa de țară a Organizației Națiunilor Unite Moldova - agențiile non-rezidente

AIEA	Agenția Internațională pentru Energie Atomică	www.iaea.org
CIC	Centrul de Comerț Internațional	www.intracen.org
ICNUR	Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați	www.unhcr.org
ONUDI	Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială	www.unido.org
UNECE	Comisia Economică a Organizației Națiunilor Unite pentru Europa	www.unece.org
UNCTAD	Conferința Organizației Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare	www.unctad.org
UNEP	Programul Națiunilor Unite pentru Mediu	www.unep.org
UNODC	Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate	www.unodc.org

Echipa de țară a Organizației Națiunilor Unite este alcătuită din reprezentanți ai fondurilor și programelor Organizației Națiunilor Unite, ai agențiilor specializate și ai altor entități ale Organizației Națiunilor Unite în Moldova, inclusiv agențiile non-rezidente și reprezentanți ai instituțiilor Bretton Woods.

MOLDOVA ÎN 2019: PRINCIPALELE TENDINȚE DE DEZVOLTARE

PRINCIPALELE CONDIȚII ECONOMICE ȘI POLITICE

2019 a fost un an de criză politică și incertitudine pentru Moldova. În urma alegerilor parlamentare neconcludente de la începutul anului, în care niciun partid nu a reușit să obțină o majoritate clară, situația a degenerat într-o criză constituțională acută în urma formării, la începutul lunii iunie, a unei coaliții parlamentare surpriză între Blocul pro-occidental ACUM și Partidul Socialiștilor de orientare pro-rusă. Sprijinindu-se pe o decizie pe larg contestată a Curții Constituționale, coaliția respectivă nu a fost recunoscută de Partidul Democrat care formase guvernul anterior, ceea ce s-a soldat cu apariția a două guverne concurente. Situația s-a stabilizat după tranziția pașnică a puterii de la Partidul Democrat către Blocul ACUM și Partidul Socialiștilor.

Pe parcursul unei perioade de cinci luni, noul guvern de coaliție s-a axat pe eforturile de reformare a sistemului de justiție și combatere a corupției, în același timp, lucrând asupra avansării în sfera economică și socială. Însă situația politică rămânea fragilă, întrucât relațiile dintre partenerii de coaliție erau dificile. Primul test major pentru coaliție a venit odată cu numirea noilor judecători la Curtea Constituțională, după demisia *în masă* a membrilor componenței precedente a Curții. Corectitudinea și transparența procesului de selecție au fost puse la îndoială de către membrii coaliției, societatea civilă și publicul larg. Cu toate acestea, în urma mai multor dificultăți și inversări ale procesului, Parlamentul, Guvernul și Consiliul Superior al Magistraturii, cele trei entități responsabile de numirea judecătorilor Curții Constituționale, i-au numit pe toți cei șase judecători noi la Curte.

Alegerile locale desfășurate la sfârșitul lunii octombrie au fost un al doilea test pentru coaliție. În cadrul scrutinului au fost aleși primari, precum și componența consiliilor locale și raionale. Rezultatele alegerilor locale au reflectat, în mare parte, rezultatele alegerilor parlamentare de la

începutul anului. Candidații la funcția de primar și consilier local, susținuți de cele trei mari partide politice parlamentare, inclusiv Partidul Democrat, Partidul Socialiștilor și Blocul ACUM, au raportat victorie în scrutin în majoritatea localităților. În capitala Chișinău, candidatul susținut de Partidul Socialiștilor a învins în cadrul celui de al doilea tur al alegerilor pentru funcția de primar, devansând candidatul Blocului ACUM: 52,4% din voturi contra 47,6%. Rezultatul a fost reflectat și în componența Consiliului Municipal Chișinău (CMC) în urma alegerilor, mandatele fiind împărțite aproape egal între reprezentanții Partidului Socialiștilor și cei ai Blocului ACUM. Totodată, din componența CMC fac parte și câțiva membri ai altor partide.

După alegerile locale și în contextul eforturilor de combatere a corupției, în special în ceea ce ține de reforma Procuraturii, tensiunile între partenerii coaliției au crescut. În urma unui dezacord cu privire la procesul de selectare a Procurorului General, Partidul Socialiștilor a înaintat Parlamentului o moțiune de cenzură împotriva Guvernului. Moțiunea a fost adoptată cu 63 de voturi pro ale deputaților socialiști și democrați. În urma unor scurte consultări cu partidele parlamentare, Președintele Dodon a numit un nou prim-ministru, care, împreună cu cabinetul său de miniștri, a fost, în mai puțin de o zi, desemnat de către Parlament cu sprijinul deputaților socialiști și democrați.

Procesul de reglementare transnistreană, facilitat de Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, în cadrul formatului 5+2, care anterior a stagnat, s-a reactivat la începutul anului, aducând noi speranțe vizavi de implementarea unor măsuri suplimentare de consolidare a încrederii pentru revigorarea procesului. Totuși, către sfârșitul anului, în urma unei reuniuni în format 5+2 organizate la Bratislava și a unei alte întâlniri ale părților în Bavaria, a devenit clar că procesul nu avansează. Părțile continuau să-și asume angajamente reciproce, dar un progres ce ține de anumite probleme restante nu a fost totuși înregistrat.

Economia Moldovei a continuat să crească, Produsul Intern Brut (PIB) efectiv sporind cu 3,6 la sută în 2019. Dar creșterea a fost neuniformă pe tot parcursul anului. După o performanță relativ puternică în primele trei trimestre, economia a înregistrat o scădere accentuată în ultimul trimestru al anului. Creșterea anuală a fost determinată de o sporire a consumului privat și de o formare accelerată de capital. Exporturile de bunuri și servicii au înregistrat o creștere în cursul anului. Importurile au crescut și ele, într-un ritm ușor mai lent, dar destul de asemănător, și au continuat să depășească cifrele de export. În ansamblu, exporturile nete au contribuit negativ la creștere, deși cu o rată mai mică decât în anul precedent. În ceea ce privește producția, comerțul și construcțiile, acestea au contribuit semnificativ la creșterea PIB-ului. Pe de altă parte, agricultura a contribuit negativ la creștere.¹

Uniunea Europeană (UE) a fost în continuare principalul partener comercial al Moldovei pe parcursul anului, două treimi din exporturile țării și aproape jumătate din importurile sale fiind către și din UE. Totuși, exporturile către UE au scăzut cu 1,7 la sută comparativ cu anul precedent și ponderea lor în exporturile totale, de asemenea, a scăzut, cu 2,9 puncte procentuale. Pe de altă parte, importurile din UE au înregistrat o creștere de 1,4 procente față de aceeași perioadă, dar ponderea lor în importurile totale a rămas neschimbată. Exporturile către Comunitatea Statelor Independente au crescut cu 4,6 procente, dar importurile din aceeași regiune au scăzut cu 2,2 procente. Cu toate acestea, ponderea importurilor și exporturilor din regiune în indicatorii comerciali generali a rămas în mare parte neschimbată față de anul precedent. Exporturile și importurile către și din alte țări au continuat să crească atât în ceea ce privește valoarea, cât și volumul lor.²

Deficitul contului curent a scăzut cu 4,3 procente față de 2018 și s-a situat la 9,7 procente din PIB. Deficitul s-a datorat soldului negativ al comerțului cu mărfuri. În același timp, deși importurile de mărfuri au continuat să depășească exporturile, acestea din urmă au înregistrat o creștere mai accelerată față de primele în 2019. Remitențele au crescut în termeni absoluți, dar au reprezentat în continuare 15,2 la sută din PIB, ca în anul precedent.³ Față de 2018, veniturile și cheltuielile bugetare au crescut cu 9,7 procente și, respectiv, cu 11,3 procente, deficitul bugetar majorându-se ușor până la 1,4 procente din PIB. Pe de altă parte, datoria sectorului public s-a redus în termeni absoluți față de anul precedent și a constituit 27,4 la sută din PIB, ceea ce reprezintă o scădere de 2,6 puncte procentuale în comparație cu sfârșitul anului 2018.⁴ Inflația anuală a înregistrat o tendință ascendentă, ajungând la 7,5 la sută până la sfârșitul anului 2019, fiind cea mai înaltă din octombrie 2017. Ratele inflației au avansat pe seama prețurilor ridicate atât la produsele alimentare, cât și la cele nealimentare.

În pofida condițiilor economice relativ stabile din anul 2019, economia Moldovei rămâne vulnerabilă la diverse șocuri. Efectele condițiilor meteorologice nefavorabile asupra productivității agricole sunt o preocupare pe termen lung, având în vedere dependența puternică a țării de agricultură. Remitențele continuă să alimenteze consumul, iar nivelul productivității întreprinderilor rămâne redus, în timp ce deficitul de inovare este semnificativ. Și tendințele de emigrare sunt un motiv de îngrijorare, ca și incertitudinea politică, care nu este favorabilă creșterii. Criza globală legată de pandemia noului coronavirus, care a luat amploare de la începutul anului 2020, va pune presiuni suplimentare asupra economiei deja fragile a țării.

1 Cifrele PIB sunt preliminare și provin de la Biroul Național de Statistică (BNS), Produsul Intern Brut în anul 2019 și trimestrul IV 2019, <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6605>.

2 Cifrele privind comerțul exterior provin de la BNS, Activitatea de comerț exterior a Republicii Moldova în anul 2019, <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6584>.

3 Cifrele balanței contului curent provin de la Banca Națională a Moldovei, Conturile internaționale ale Republicii Moldova: Date provizorii, https://www.bnm.md/files/CI_2019_q4_new.pdf.

4 Cifrele veniturilor și cheltuielilor bugetare, precum și cifrele legate de datoria publică provin de la Ministerul Finanțelor, Raportul privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2019, <https://mf.gov.md/sites/default/files/Raport%202019%20datoria%20publica.pdf>

ROLUL ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE ÎN MOLDOVA ÎN 2019 ȘI CALEA DE URMAT

Pe parcursul anului, în pofida unei situații politice dificile, Organizația Națiunilor Unite a sprijinit cu succes Guvernul în inițierea pregătirilor pentru procesul de Evaluare Națională Voluntară 2020. Astfel, Moldova în premieră va participa la acest exercițiu și va raporta progresele sale la capitolul implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă și realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD). La solicitarea Guvernului, Organizația Națiunilor Unite în Moldova a elaborat o notă conceptuală în care sunt stabilite etapele propuse pentru pregătirea evaluării și un calendar pentru finalizarea fiecărei etape. Documentul a servit ca bază pentru elaborarea Hotărârii Guvernului privind pregătirea Evaluării Naționale Voluntare, care identifică Organizația Națiunilor Unite ca partener-cheie în proces. Mai mult, prin eforturi colective, a fost recrutată o echipă de experți de înaltă calificare și au fost identificate resursele necesare pentru a sprijini Guvernul în finalizarea cu succes a exercițiului.

Monitorizarea eficientă a progresului privind realizarea ODD-urilor necesită disponibilitatea unor date de calitate înaltă, oportune și fiabile, dezagregate după venituri, gen, vârstă, rasă, etnie, dizabilitate, geografie și alte caracteristici relevante. Astfel de date devin tot mai disponibile datorită colaborării fructuoase și continue între Organizația Națiunilor Unite și BNS. Cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite, în 2019 au fost realizate estimări mai exacte ale populației, care se bazează pe o metodologie nouă și care, pentru prima dată, iau în considerare migrația internațională. Numărul populației se bazează acum pe definiția de „reședință obișnuită”, recomandată de Organizația Națiunilor Unite, iar BNS este capabil să calculeze emigrarea în funcție de vârstă și sex. În plus, în cadrul unui proiect comun al Organizației Națiunilor Unite, BNS a elaborat o listă revizuită de indicatori naționalizați ai ODD și a evaluat lacunele existente în materie de date în măsurarea progresului privind realizarea ODD-urilor. Încheierea acestui exercițiu cuprinzător va ajuta la ghidarea tuturor inițiativelor viitoare de date care vizează susținerea realizării obiectivelor prevăzute în Agenda de dezvoltare durabilă 2030.

Pe parcursul anului au fost înregistrate progrese considerabile și în mobilizarea resurselor comune. Echipa de țară a Organizației Națiunilor Unite a reușit să mobilizeze aproape 37,5 milioane de dolari SUA în resurse pentru cinci programe comune. Programele se axează pe consolidarea drepturilor omului în regiunea transnistreană; îmbunătățirea testării, tratamentului și prevenirii HIV; maximizarea impactului pozitiv al migrației asupra dezvoltării socio-economice; consolidarea coeziunii economice, teritoriale și sociale în Moldova; consolidarea și fortificarea integrării egalității de gen la nivel local. Răspunsurile integrate la problemele de dezvoltare, aduse de programele comune, ar trebui să accelereze progresul în domeniile vizate. Dezvoltarea eforturilor comune de programare în domeniile de lucru transversale va continua să fie o prioritate pentru Organizația Națiunilor Unite în Moldova și un model care, în continuare, va fi împărtășit și consolidat.

Au fost stabilite câteva parteneriate-cheie de către Organizația Națiunilor Unite în Moldova pe parcursul anului, inclusiv cu Agenția Spațială Europeană, precum și cu cel mai mare furnizor de telefonie mobilă și cel mai mare distribuitor de energie electrică din țară. Parteneriatele cu ultimele două reflectă succesul eforturilor care vizează implicarea sectorului privat, inclusiv a companiilor private mari, în realizarea ODD-urilor. Toate cele trei parteneriate au fost stabilite în domeniul datelor pentru ODD-uri. Combinația de imagistică prin satelit, datele privind mobilitatea și consumul de energie electrică, obținute și analizate cu sprijinul celor trei parteneri, a permis o mai bună înțelegere a comportamentelor de mobilitate și a modelelor de dezvoltare urbană în Chișinău – capitala și cel mai mare oraș din țară. Pe informațiile din această analiză se vor baza intervențiile menite să îmbunătățească mobilitatea și transportul urban.

Deși, așa cum s-a descris mai sus și în continuare în prezentul raport, Organizația Națiunilor Unite a înregistrat progrese importante în sprijinirea țării pe calea sa spre realizarea Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030, rămân încă de abordat multe provocări de dezvoltare, iar multiple oportunități de dezvoltare așteaptă să fie explorate. Rezultatele primului proces de Evaluare Națională Voluntară se așteaptă să ofere informații valoroase cu pri-

vire la domeniile de intervenții care necesită o atenție sporită, angajament și cooperare pentru îmbunătățirea condițiilor de viață ale tuturor oamenilor din țară, în special ale celor mai vulnerabili și defavorizați. Astfel, acestea vor servi drept o oportunitate excelentă pentru ca Organizația Națiunilor Unite să sprijine partenerii naționali în ajustarea politicilor și programelor pentru accelerarea realizării ODD-urilor, în special în domeniile prioritare stabilite în Cadrul de Parteneriat pentru Dezvoltare Durabilă (CPDD) pentru 2018-2022 dintre Republica Moldova și Organizația Națiunilor Unite, incluzând: 1) guvernarea, drepturile omului și egalitatea de gen; 2) creșterea economică durabilă, incluzivă și echitabilă; 3) durabilitatea și reziliența mediului; și 4) dezvoltarea socială incluzivă și echitabilă.

CE INCLUDE PREZENTUL RAPORT

Prezentul Raport de țară privind rezultatele pentru 2019 include principalele tendințe de dezvoltare, precum și progresul și rezultatele obținute de Organizația Națiunilor Unite și partenerii săi în cadrul a patru piloni ai CPDD pentru 2018-2022 dintre Republica Moldova și Organizația Națiunilor Unite. În continuare, documentul identifică principalele constrângeri și lecții învățate în procesul de implementare a CPDD. De asemenea, raportul face un bilanț al rezultatelor comunicărilor și operațiunilor comune și oferă o imagine de ansamblu a Cadrului unic bugetar pentru 2018-2022. Anexa ilustrează progresul față de indicatorii din Programul pentru acțiune ca un tot întreg, pe baza celor mai recente date, disponibile în mai 2020.

CELE MAI IMPORTANTE REALIZĂRI COMUNE

Pregătirile pentru Evaluarea Națională Voluntară 2020 au fost sprijinite cu succes

Estimări mai exacte ale numărului populației au fost realizate cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite

O listă revizuită de indicatori naționalizați ai ODD a fost elaborată de BNS cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite

Au fost stabilite parteneriate-cheie pentru ODD-uri cu Agenția Spațială Europeană, precum și cu cel mai mare furnizor de telefonie mobilă și cel mai mare distribuitor de energie electrică din țară

Aproape **37,5 milioane** de dolari SUA au fost mobilizați de către Echipa de țară a Organizației Națiunilor Unite pentru **5 programe comune**

REZULTATELE PROGRAMULUI PENTRU ACȚIUNE CA UN TOT ÎNTREG

REZULTATUL 1:

GUVERNAREA, DREPTURILE OMULUI ȘI EGALITATEA DE GEN

În 2019 instituțiile naționale pentru drepturile omului, organizațiile societății civile (OSC-uri), precum și autoritățile naționale și locale și-au consolidat capacitatea de a proteja și promova drepturile omului în conformitate cu normele internaționale. Pe parcursul anului, personalul Secretariatului Permanent pentru Drepturile Omului și reprezentanții Ministerului Justiției, Parlamentului și autorităților locale au fost instruiți în domeniul analizei politicilor bazate pe drepturile omului și au fost familiarizați cu cele mai bune practici în stabilirea și funcționarea mecanismelor de implementare, coordonare, monitorizare și raportare a drepturilor omului. Capacitatea consolidată a permis instituțiilor naționale pentru drepturile omului să pledeze cu succes în fața autorităților pentru aprobarea a patru documente de politici și reglementare care contribuie la protejarea drepturilor sociale și economice în țară. De asemenea, cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite, pe parcursul anului a fost lansată Platforma societății civile de monitorizare a recomandărilor internaționale privind drepturile omului care ajută la urmărirea progreselor aferente implementării recomandărilor oferite de mecanismele Organizației Națiunilor Unite care se ocupă de aspecte legate de drepturile omului.

Implementarea Convenției privind drepturile copilului a avansat prin sporirea cunoștințelor relevante în rândul profesioniștilor din domeniul drepturilor copilului și examinarea de către Consiliul Național pentru Protecția Drepturilor Copilului a 25 de proiecte de acte juridice cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite. A fost, de asemenea, consolidată monitorizarea progreselor în

Foto: PNUD

cea ce privește implementarea Convenției privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor, cu depunerea a patru rapoarte alternative la organismul respectiv pentru protecția drepturilor omului în urma activităților de consolidare a capacității care vizează creșterea competențelor ale 32 OSC-uri în legătură cu participarea la procesul de evaluare. În plus, cu ocazia celei de-a 25-a aniversări a Declarației și a Platformei de acțiune de la Beijing, Guvernul și OSC-urile au pregătit o evaluare națională cuprinzătoare a implementării celor două documente importante, organizând consultări subregionale pe această temă, cu participarea femeilor provenite din medii diverse.

Egalitatea de gen și abilitarea femeilor au rămas o prioritate esențială pentru Organizația Națiunilor Unite, pe parcursul anului fiind obținute mai multe rezultate pozitive în acest domeniu. Peste 1.000 de funcționari publici din autoritățile publice centrale și locale au obținut cunoștințe și competențe suplimentare cu privire la elaborarea și implementarea politicilor sensibile la dimensiunea de gen, ca urmare a participării la activitățile

de consolidare a capacității, susținute de Organizația Națiunilor Unite. Planul Național de Acțiune privind Rezoluția 1325 a Consiliului de Securitate a Organizației Națiunilor Unite privind Femeile, Pacea și Securitatea a fost implementat în mod eficient și a contribuit la sensibilizarea sporită privind valorile și principiile egalității de gen și nediscriminării de gen în rândul a circa 400 de angajați în domeniul securității și apărării la nivel central și local. Implementarea planului de acțiune s-a soldat, de asemenea, cu aprobarea unui amendament la legislația în vigoare care permite personalului militar să beneficieze de un concediu de paternitate cu durata de 14 zile. Amendamentul a intrat în vigoare la începutul anului 2019.

În vederea combaterii violenței de gen, peste 70 de specialiști din 35 de subdiviziuni teritoriale de asistență socială au fost complet dotați pentru a colecta date administrative cu privire la violența în familie, în urma a multiple consultări, discuții la mese rotunde și în cadrul atelierelor de lucru. Acest rezultat a fost posibil datorită parteneriatelor stabilite cu Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Agenția Națională Asistență Socială, BNS și autoritățile publice locale. De asemenea, sistemul de justiție a devenit mai bine pregătit pentru a aborda cazurile de violență în familie și de gen, circa 100 de reprezentanți ai organelor de drept și ai serviciilor specializate fiind sprijiniți în consolidarea capacităților lor de intervenție în domeniu, în conformitate cu normele naționale și internaționale. Mai mult, peste 50 de avocați și-au sporit capacitățile în protejarea drepturilor femeilor victime ale infracțiunilor sexuale, iar 50 de judecători, procurori și angajați ai instanțelor judecătorești și-au consolidat cunoștințele în materie de egalitate și nediscriminare.

Au fost înregistrate progrese considerabile și în ceea ce privește reprezentarea femeilor în politică. Eforturile de advocacy, susținute de Organizația Națiunilor Unite, s-au soldat cu aprobarea unui amendament la legislația electorală care prevede includerea a cel puțin patru candidați de fiecare gen la fiecare 10 locuri pe listele partidelor.⁵ Peste 1.000 de candidate potențiale, inclusiv femei rome și femei cu dizabilități, au obținut cunoștințele și abilitățile necesare pentru a participa eficient la procesele de luare a deciziilor prin

implicare în activități susținute de Organizația Națiunilor Unite. Drept urmare, șase femei rome și șase femei cu dizabilități au fost alese în funcții la nivel local. În ansamblu, reprezentarea femeilor a crescut la toate nivelurile de guvernare la nivel local, mai multe femei devenind primari, consilieri locali și consilieri raionali în urma alegerilor locale, organizate în 2019, comparativ cu exercițiul electoral anterior. Deși rezultatele sunt încurajatoare, ele rămân sub standardele internaționale. Prin urmare, vor fi necesare mai multe eforturi în această direcție pentru a avansa.

Alegerile democratice au fost susținute prin instrumente inovatoare, sisteme IT modernizate, legislație îmbunătățită și activități de educație electorală. Pentru a facilita monitorizarea finanțării partidelor politice, în sistemul informațional al Comisiei Electorale Centrale a fost integrat un modul dedicat, elaborat cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite. Pentru a promova incluziunea proceselor electorale, Comisia Electorală Centrală a fost ajutată să elaboreze și să distribuie materiale de educație electorală, adaptate la nevoile persoanelor cu dizabilități și ale celor din grupurile minoritare și vulnerabile. Un alt pas spre asigurarea incluziunii proceselor electorale a fost făcut prin desfășurarea unui sondaj al accesibilității la peste 650 de secții de votare din întreaga țară. Astfel, se preconizează că rezultatele sondajului vor contribui la îmbunătățirea accesului la vot pentru persoanele cu dizabilități. Având în vedere că secțiile de votare sunt amplasate în incinta unor instituții publice, implementarea recomandărilor sondajului va spori și accesibilitatea altor servicii.

Pentru a combate corupția și a promova integritatea, responsabilitatea și transparența, Organizația Națiunilor Unite a colaborat cu Centrul Național Anticorupție la elaborarea ghidului metodologic privind gestionarea riscurilor de corupție, ca parte a implementării Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017-2020. Ghidul va fi aplicat de instituțiile publice începând cu anul 2020. Peste 100 de funcționari publici responsabili de monitorizarea implementării efective a strategiei la nivel central și local și-au consolidat capacitatea de monitorizare și raportare bazată pe dovezi. OSC-urile, de asemenea, și-au consolidat capacitățile în domeniu. În plus, câteva campanii de sensibilizare vizând pro-

⁵ Ca excepție, pentru alegerile locale din 2019 s-a cerut includerea a cel puțin trei candidați de fiecare gen la fiecare 10 locuri în listele partidelor.

movarea standardelor de integritate au ajuns la circa 1 milion de persoane prin intermediul rețelelor sociale, posturilor de televiziune și a activităților de formare.

Capacitatea instituțiilor din sectorul justiției a fost consolidată în continuare în 2019. Centrul Național de Expertize Judiciare este în prezent dotat cu echipamente moderne de laborator, softuri și harduri specializate pentru efectuarea investigațiilor chimice de laborator și analizelor accidentelor rutiere. Institutul Național al Justiției și-a îmbunătățit capacitățile de formare și și-a modernizat procesul de formare a judecătorilor, procurorilor și altor profesioniști din justiție, în conformitate cu standardele internaționale, cursanții beneficiind la moment de săli de formare versatile și de un mediu de formare apropiat celui din sălile de judecată. Edificiul în care Institutul își are sediul, de asemenea, a devenit mai accesibil prin instalarea de rampe, pavaje tactile și alte ajustări. În plus, a fost modernizat programul de formare al poliției, iar serviciul de patrulare pe biciclete al poliției a fost extins în patru regiuni din țara, toate acestea fiind realizate cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite.

Eforturile vizând crearea unui sistem de justiție mai favorabil copilului au continuat în 2019, cu rezultate pozitive. Ministerul Justiției este mai bine pregătit să îmbunătățească condițiile pentru intervierea copiilor victime și martori ai infracțiunilor în urma unei evaluări a cadrului legal, realizat cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite. Pentru a îmbunătăți reabilitarea și reintegrarea socială a copiilor infractori, în cinci raioane a fost pilotat cu succes un program de probațiune obligatoriu pentru copiii aflați în conflict cu legea. Cunoștințele și abilitățile necesare cu privire la implementarea programului au fost transferate mai multor consilieri de probațiune prin intervenții de formare a formatorilor, ceea ce a permis extinderea programului folosind capacitățile naționale. O evaluare a modus operandi și respectării standardelor internaționale de către instituția de învățământ pentru copiii aflați în conflict cu legea din Tiraspol

a devenit un punct de intrare pentru evaluarea în continuare a sistemului de justiție pentru copiii din regiunea transnistreană.

Dezvoltarea sectorului tineretului, precum și implicarea tinerilor în procesele de luare a deciziilor și de guvernare au rămas domenii importante de activitate pentru Organizația Națiunilor Unite în 2019. Pentru a facilita implementarea Strategiei naționale de dezvoltare a sectorului de tineret 2014-2020, Organizația Națiunilor Unite a sprijinit toate raioanele din țară în planificarea și elaborarea planurilor locale de acțiune pentru tineret pentru 2020, precum și în evaluarea cheltuielilor bugetare pentru sectorul tineretului, ca parte a unui program de consolidare a capacității pentru autoritățile publice locale. Pentru a îmbunătăți în continuare contribuția tinerilor la realizarea Agendei 2030, pe platforma U-Raport⁶ a fost integrată o pagină web prietenoasă tinerilor, dedicată ODD-urilor, care le ajută tinerilor să afle mai multe despre acest subiect important și activitățile conexe.

Organizația Națiunilor Unite a continuat să progreseze și în consolidarea capacităților OSC-urilor și ale titularilor de drepturi individuali de a pleda pentru drepturile grupurilor vulnerabile. Pe lângă eforturile globale de consolidare a capacității în rândul OSC-urilor, ceea ce a dus la prezentarea celor patru rapoarte alternative Comitetului pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor, în 2019 au fost obținute câteva rezultate adiționale în domeniu. Pe parcursul anului, Asociația Națională a Mediatorilor Comunitari a elaborat primul manual pentru mediatorii comunitari romi, care abordează aspecte legate de drepturile omului. Mai mulți părinți ai copiilor cu dizabilități și-au unit eforturile de a pleda pentru drepturile copiilor lor în fața autorităților relevante. Platforma pentru Dezvoltare Comunitară Durabilă în regiunea transnistreană, care susține drepturile persoanelor cu dizabilități, a fost, de asemenea, consolidată și a devenit pe deplin funcțională ca urmare a activităților de consolidare a capacității, implementate de Organizația Națiunilor Unite.

6 U-raport este un instrument de mesagerie care le permite tinerilor din întreaga lume să se implice și să vorbească despre problemele care contează pentru ei.

FEMEILE DIN GRUPURILE SUBREPRESENTATE SUNT ABILITATE ȘI ÎȘI ASUMĂ ROLURI DE CONDUCERE ÎN TOATĂ ȚARA

Foto: UN Women

În urma alegerilor locale, organizate în 2019, femeile lideri din grupurile subreprezentate care au candidat sau au fost alese la funcții de conducere și-au împărtășit experiențele de participare la proces și și-au celebrat realizările în cadrul unei conferințe axate pe reprezentarea femeilor în politică. În cadrul evenimentului, Natalia Duminița, directoarea executivă a Centrului Național al Romilor, a subliniat modul în care rolurile de gen, responsabilitățile familiale și discriminarea etnică limitează participarea femeilor romă la viața politică. Ludmila Iachim, directoarea executivă a Asociației „MOTIVAȚIE”, a vorbit despre

rezultatele unui program implementat de această organizație pentru abilitarea femeilor cu dizabilități să participe la alegeri.

Cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite, în 2019 ambele entități au desfășurat mai multe activități de formare politică având drept scop sporirea numărului de femei romă și femei cu dizabilități implicate în procesele decizionale. În urma alegerilor locale, șase femei cu dizabilități și șase femei romă care au participat la programele de formare au devenit consilieri locale. Așa cum a subliniat Eugenia Nenița, consilier local din satul Ochiul Alb, precum și alți participanți la eveniment, aceste femei vor putea plasa problemele cu care se confruntă grupurile defavorizate pe agenda locală, contribuind totodată la dezvoltarea generală a comunităților lor. Eugenia a explicat: „Am fost prima femeie romă din localitatea mea care a devenit consilieră locală. A fost o cale dificilă, dar, cu sprijinul altor femei romă, am reușit. Aflându-mă în consiliul local, voi putea pune pe agenda publică nu doar problemele romilor, dar și ale tuturor cetățenilor.”

PATROLAREA PE BICICLETE ADUCE POLIȚIA MAI APROAPE DE COMUNITATE

Începând cu 2017, o patrulă a poliției pe biciclete asigură siguranța publică pe străzile Chișinăului. În anul 2019, au fost mai lansate unități de patrulare pe biciclete în orașul Bălți și raioanele Cahul, Cantemir și Leova, cu ajutorul Organizației Națiunilor Unite, ca parte a unui proiect ce vizează sprijinirea implementării conceptului de poliție comunitară și creșterea nivelului de încredere în poliție. Polițiștii care se alătură unităților de patrulare pe biciclete trec un program riguros de pregătire care le asigură cunoștințele teoretice și abilitățile practice necesare în activitate. Ei învață cum să stăpânească bicicletele și cum să execute diverse manevre, cum ar fi mersul cu bicicleta în susul și josul scărilor și prin locuri aglomerate.

Foto: PNUD

Cetățenii au fost plăcut surprinși de prezența patrulilor pe biciclete. „Chiar și acum mai întâlnim cetățeni uimiți de faptul că patrulăm. Reacția lor este pozitivă, le place. Știind că suntem prezenți în anumite zone, o mulțime de oameni vor să facă poze cu noi”, a explicat Marina Iordachi, comandantul ofițerilor de patrulare pe biciclete din Chișinău. Marina consideră că patrulele pe biciclete îi apropie

pe polițiști de comunitățile pe care le deserveșc. Marina a explicat: „Am observat personal că relația dintre noi și cetățeni s-a schimbat, iar cetățenii sunt mai deschiși să ne vorbească, să ne ceară ajutorul. Au fost cazuri când eram în tururi cu bicicleta sau patrulam în parcuri când temperaturile erau foarte înalte, așa că oamenii se apropiau de noi, ne dădeau câte o sticlă de apă și ne întrebau dacă nu am obosit, muncind de atâtea ore. Erau interesați de munca noastră în calitate de polițiști pe bicicletă”. Patrulele pe biciclete ajută, de asemenea, la promovarea unui mod sănătos de viață și a respectului pentru mediu, ceea ce este un beneficiu suplimentar.

REALIZĂRI MAJORE

Platforma societății civile de monitorizare a recomandărilor internaționale privind drepturile omului a fost lansată cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite

A fost evaluat nivelul de accesibilitate a peste 650 de secții de votare din întreaga țară

25 de proiecte de acte juridice au fost examinate de către Consiliul Național pentru Protecția Drepturilor Copilului cu sprijinul Organizației

Standardele de integritate au fost promovate în rândul a circa 1 milion de persoane prin intermediul rețelelor sociale, posturilor de televiziune și a activităților de formare

4 rapoarte alternative au fost depuse la Comitetul Organizației Națiunilor Unite pentru eliminarea discriminării față de femei în urma consolidării capacităților a 32 OSC-uri

Centrul Național de Expertize Judiciare a fost dotat cu echipamente moderne de laborator și softuri și harduri specializate

1.000 de funcționari publici au obținut cunoștințe și competențe suplimentare cu privire la elaborarea și implementarea politicilor sensibile la dimensiunea de gen

În 5 raioane a fost pilotat un program de probațiune obligatoriu pentru copiii aflați în conflict cu legea

Peste 1.000 de candidate potențiale au obținut cunoștințele și abilitățile necesare pentru a participa eficient la procesele de luare a deciziilor

Toate raioanele din țară au fost sprijinite în procesul de planificare și elaborare a planurilor locale de acțiune pentru tineret pentru 2020

REZULTATUL 2: CREȘTEREA ECONOMICĂ DURABILĂ, INCLUZIVĂ ȘI ECHITABILĂ

În 2019 au fost înregistrate mai multe progrese în domeniul creșterii durabile, incluzive și echitabile. Cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale și Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă și-au consolidat capacitățile de elaborare, implementare și monitorizare a politicilor și programelor de ocupare care se adresează grupurilor vulnerabile, inclusiv persoanelor cu dizabilități. Două programe publice de ocupare, cu accent pe ocuparea subvenționată și adaptarea locurilor de muncă, au fost pilotate în 2019 și deja au ameliorat perspectivele de ocupare și de obținere a venitului pentru mai mult de 100 de persoane aflate în dificultate. Programele vin să susțină implementarea noii Legi cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj și a Strategiei naționale privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-2021.

Comitetele sectoriale pentru formare profesională fondate cu scopul de a spori și a eficientiza colaborarea dintre angajați și angajatori pentru dezvoltarea educației profesional-tehnice și învățarea pe tot parcursul vieții a specialiștilor în conformitate cu cerințele pieței muncii, de asemenea, au devenit mai bine pregătite de a aborda neconcordanțele de competențe și informațiile asimetrice privind piața muncii. În prezent acestea beneficiază de o platformă de învățare electronică care le permite să împărtășească cunoștințe și comunicare în cadrul și între sectoare. În plus, ca urmare a participării la activitățile de consolidare a capacității, implementate de Organizația Națiunilor Unite, membrii comitetului pentru formare profesională au obținut cunoștințe valoroase cu privire la elaborarea unor propuneri de proiecte de succes în diferite domenii de formare profesională și obținerea finanțării pentru implementarea acestora.

La nivel local, promovarea parteneriatelor locale pentru ocuparea forței de muncă, care reunește actori din sectorul public, privat și societatea civi-

Foto: UN Women

lă pentru a îmbunătăți oportunitățile de pe piața muncii, a permis la circa 300 de persoane care nu au un loc de muncă, nu urmează un program de educație sau formare să beneficieze de asistență pentru a-și dezvolta abilitățile și cunoștințele, precum și pentru a obține acces la resurse și oportunități de angajare pe parcursul anului. Implicarea tinerilor în activități de formare antreprenorială, mentorat și oferirea posibilității de a accesa granturi mici s-a soldat cu înființarea a 50 de start-up-uri în sectoarele apicol și de artizanat. Mai mult, ca urmare a sprijinului oferit de Organizația Națiunilor Unite pentru crearea unor modele de afaceri colective, au fost lansate două cooperative în domeniul producției de miere și brânzeturi pentru a spori productivitatea și perspectivele de venit ale micilor fermieri.

Furnizarea unui program de consolidare a competențelor în rândul tinerilor a fost, de asemenea, pilotată cu succes pe parcursul anului, angajații și specialiștii dintr-un centru de tineret fiind instruiți în aplicarea eficientă a metodologiei UPSHIFT, care este o abordare destinată abilitării tinerilor, oferindu-le abilitățile și resursele de care au nevoie pentru a identifica și aborda problemele din comunitățile lor. Lansarea programului UPSHIFT, organizată împreună cu un atelier de impact soci-

al, a reunit circa 70 de participanți. După o perioadă de o lună de formare, participanții la program au elaborat mai multe propuneri de proiecte de impact social, dintre care șase au fost selectate pentru mentorat și finanțare inițială.

Abilitarea economică a femeilor a continuat în 2019, prin diferite intervenții programatice. Principiile de abilitare a femeilor au fost promovate în cadrul sectorului privat, 30 de companii fiind consultate cu privire la integrarea lor. Ca urmare a unui parteneriat cu Asociația Națională a Companiilor Private din Domeniul TIC, circa 500 de fete și femei și-au îmbunătățit abilitățile de dezvoltare a softurilor prin participarea la primul Program național de instruire în domeniul IT. Câteva dintre ele și-au început deja cu succes propriile proiecte în domeniul IT, s-au angajat sau au obținut alte oportunități în domeniu. Alte aproape 400 de fete, dintre care 60% provenind din zonele rurale, și-au sporit cunoștințele despre parcursurile profesionale în domeniul digital și au beneficiat de consultații cu privire la acțiunile pe care le pot întreprinde pentru a se pregăti de o carieră în IT, ca parte a unei campanii de orientare și promovare a carierei în domeniul TIC, susținută de Organizația Națiunilor Unite.

Pe parcursul anului s-au înregistrat progrese și în ceea ce privește îmbunătățirea condițiilor de muncă și a serviciilor pentru migranți și migranții reveniți. Asistența specifică acordată autorităților naționale în domeniu s-a axat pe îmbunătățirea cadrului de politici, juridic, de coordonare și instituțional aferent funcționării și monitorizării agențiilor private de recrutare. Amendamentele legislative propuse deschid calea pentru implementarea unui nou model de gestionare a migrației forței de muncă, care localizează standardele deontologice internaționale de recrutare, armonizează politica de migrație a forței de muncă cu nevoile naționale și internaționale ale pieței muncii și impune protecția drepturilor migranților, în special pentru cei aflați în situații vulnerabile. De asemenea, au fost dezvoltate servicii pentru migranții reveniți și cei potențiali, care acum își pot valida competențele informale și non-formale printr-un mecanism de validare a competențelor. Această intervenție va facilita accesul la muncă decentă în Moldova, permițând reintegrarea socială și profesională a migranților reveniți și transferul de cunoștințe și know-how din străinătate către locurile de muncă din Moldova.

În sectorul alimentar și cel agricol, părțile interesate la nivel național și-au sporit capacitatea de a promova opțiunile de politică pentru promovarea exportului de produse agroalimentare printr-o instruire cuprinzătoare privind dezvoltarea lanțului valoric. A fost aplicată analiza lanțului valoric pentru prune, pomușoare și plantele medicinale în elaborarea politicilor noi în domeniu. Oportunitățile disponibile pentru gospodăriile agricole mici au fost sporite ca urmare a implementării unui set de recomandări strategice privind promovarea produselor agroalimentare. Cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite, recomandările au fost elaborate, consultate public și integrate în versiunea actualizată a Strategiei naționale de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020. De asemenea, s-au înregistrat progrese în prevenirea pierderilor și a deșeurilor alimentare prin eforturi de consolidare a capacității între autoritățile publice relevante și reprezentanții sectorului privat, consiliere politică și consolidarea coordonării intersectoriale în domeniu.

Multiplele intervenții implementate pe tot parcursul anului, atât la nivel național, cât și local, au contribuit la progrese considerabile în promovarea dezvoltării locale. La nivel național, capacitatea Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului de a gestiona politicile și programele de dezvoltare rurală a fost consolidată printr-o serie de ateliere de instruire, activități de coaching și vizite de studiu. La nivel local, autoritățile publice și alte părți interesate cheie din comunitățile selectate au beneficiat și de activități de dezvoltare a capacității, ceea ce le-a permis să implementeze abordări participative în procesele de planificare locală. Drept urmare, au fost elaborate planuri de dezvoltare comunitară în trei comunități rurale selectate. Planurile includ activități concrete care vizează dezvoltarea locală și reprezintă instrumente valoroase de mobilizare a resurselor.

Pe parcursul anului, a fost extins și consolidat modelul de implicare a migranților în dezvoltarea locală prin intermediul asociațiilor de băștinași. A fost implementat un număr total de 44 de proiecte de dezvoltare comunitară realizate de către asociațiile de băștinași în parteneriat cu administrațiile locale și cu participarea activă a circa 5.000 de migranți. Ca parte a măsurilor ce vizează sporirea încrederii dintre locuitorii de pe ambele maluri ale Nistrului, au fost selectate pentru

implementare alte 11 proiecte de infrastructură comunitară, cuprinzând 14 situri de infrastructură, care se află în curs de implementare. Mai mult, au fost susținute 10 OSC-uri pentru a desfășura activități care contribuie la consolidarea mijloacelor de existență prin colaborarea transriverană.

În general, în 2019, Organizația Națiunilor Unite în Moldova a contribuit la îmbunătățirea condițiilor socio-economice din circa 80 de comunități din toată țara prin intervențiile sale de dezvoltare

locală. Circa 85.000 de persoane au beneficiat de condiții de viață îmbunătățite ca urmare a intervențiilor respective, inclusiv în regiunile cu statut special și în cele divizate din cauza conflictelor. Mai mult, peste 6.000 de persoane au avut ocazia să participe activ la inițiativele de dezvoltare economică locală, asistență medicală, educație și cultură, datorită cunoștințelor și abilităților îmbunătățite obținute cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite.

PARTENERIATUL LOCAL PENTRU OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ LE OFERĂ OAMENILOR NU DOAR LOCURI DE MUNCĂ, CI ȘI RESPECT FAȚĂ DE PROPRIA PERSOANĂ

Foto: ILO

Viorica Anghel din satul Andrușul de Jos a muncit din greu toată viața. Cu toate acestea, din cauza dizabilității locomotorii de care suferă nu a reușit niciodată să-și găsească un loc de muncă pentru a-și întreține familia. Angajatorii, de regulă, refuzau să-i ofere de lucru din cauza dizabilității sale. Astfel, ea a urmat una dintre puținele opțiuni disponibile pentru o săteancă în situația ei: a crescut iepuri și pui și a cultivat fructe în propria grădină. Când din cauza unor circumstanțe familiale a decis să devină apicultor, a acumulat toate informațiile pe care le-a putut găsi la acest subiect și chiar s-a adresat apicultorilor din regiune după sfaturi, dar aceștia au tratat-o cu refuz, susținând că apicultura nu este o îndeletnicire pentru femei.

Cu toate acestea, Viorica nu s-a descurajat. Din fericire, a văzut pe rețelele sociale un anunț despre un curs gratuit de formare în apicultură care urma să se desfășoare în apropierea casei sale. A depus cererea și, spre surprinderea sa, a fost acceptată. Așa a devenit beneficiară a primului Parteneriat local pentru ocuparea forței de muncă, implementat cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite în raionul Cahul. Inițiativa reunește 20 de parteneri publici și privați cu scopul de a îmbunătăți oportunitățile pe piața de muncă locală pentru grupurile defavorizate.

Viorica a încheiat cursul de pregătire, după care a fost ajutată să-și transforme visul de a deveni apiculatoare într-un plan de afaceri. A participat cu planul la un concurs și s-a numărat printre cei 20 de câștigători premiați cu un grant pentru a începe o mică afacere în apicultură. Deși visul ei a devenit acum realitate, Viorica mai are o dorință: să ajute alte persoane cu dizabilități să-și urmeze calea. „Dacă eu am reușit, vor reuși și ei. Cel mai valoros lucru pe care l-am dobândit participând la Parteneriatul local de ocupare [...] a fost încrederea pe care mi-au oferit-o toți cei implicați în acest proiect, iar acum sunt hotărâtă să transmit acest sentiment și altor persoane.”

CONSTRUIREA PUNȚILOR ÎNTRE COMUNITĂȚI, ÎMBUNĂTĂȚIREA MIJLOACELOR DE TRAI

Zinaida și Sergiu Ștefanco au renunțat la viața urbană cu toate facilitățile sale în urmă cu 10 ani, când au decis să se mute în mediul rural și să lanseze o afacere de creștere a oilor. Soții Ștefanco sunt printre cei 70 de tineri care au obținut câte un grant pentru dezvoltarea afacerii, în cadrul unui proiect implementat de Organizația Națiunilor Unite, care are drept scop consolidarea încrederii în rândul oamenilor de pe ambele maluri ale Nistrului. Grantul le-a permis să-și modernizeze procesul de producție. De asemenea, au beneficiat, timp de 14 luni, de serviciile unui consultant personal, care-i ajută să-și sporească eficiența afacerii. Acum gestionează una dintre cele mai moderne ferme de oi din raionul lor, iar brânza pe care o produc este la mare căutare. În cadrul evenimentelor comune ale proiectului, beneficiarii granturilor s-au convins că, deși locuiesc pe diferite maluri ale Nistrului, au aceleași preocupări și interese. „Ne consultăm de fiecare dată când ne confruntăm cu probleme, în special cu cele birocratice”, a afirmat Zinaida.

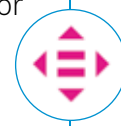

Foto: PNUD

REALIZĂRI MAJORE

2 programe publice de ocupare, cu accent pe ocuparea subvenționată și adaptarea locurilor de muncă, au fost pilotate

Un mecanism de validare a competențelor informale și non-formale obținute peste hotare de către migrații reveniți a fost dezvoltat

Circa 300 de persoane care nu au un loc de muncă și nu urmează un program de educație sau formare au beneficiat de sprijin pentru a-și dezvolta abilitățile și a obține acces la oportunități de angajare

Un set de recomandări strategice privind promovarea produselor agroalimentare a fost elaborat și integrat în cadrul de politici naționale

Programul UPSHIFT, un program de inovare socială destinat tinerilor, a fost lansat cu succes

În 3 comunități au fost elaborate planuri de dezvoltare comunitară

Circa 500 de fete și femei și-au îmbunătățit abilitățile de dezvoltare a softurilor

Aproape 400 de fete, dintre care 60% provenind din zonele rurale, și-au sporit cunoștințele despre cursurile profesionale în domeniul digital

Circa 85.000 de persoane din aproximativ 80 de comunități au beneficiat de condiții de viață îmbunătățite și peste 6.000 de persoane au participat activ la inițiativele de dezvoltare locală ca urmare a intervențiilor de dezvoltare locală implementate cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite

REZULTATUL 3: DURABILITATEA ȘI REZILIENȚA MEDIULUI

Pe parcursul anului, Organizația Națiunilor Unite au făcut progrese considerabile în sprijinirea autorităților naționale pentru îmbunătățirea politicilor și reglementărilor privind schimbările climatice și de mediu, inclusiv prin dezvoltarea și implementarea sistemelor adecvate de inventariere și monitorizare. Un plan de acțiuni integrat cu o durată de doi ani care să asigure implementarea țintelor și indicatorilor ODD referitoare la agricultură și sistemele alimentare a fost întocmit, consultat și aprobat de Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului. Proiectul Strategiei de gestionare a riscurilor de dezastre a fost revizuit și este acum mai bine armonizat cu Agenda globală 2030 și cu Cadrul de la Sendai pentru reducerea riscurilor de dezastre. De asemenea, a fost inițiată o analiză a obstacolelor legislative pentru accesul echitabil la apă și canalizare cu scopul de a facilita implementarea Protocolului privind apa și sănătatea. În plus, a fost elaborat primul Inventar forestier în colaborare cu Agenția „Moldsilva”, în baza unei metodologii adaptate la nevoile naționale.

În 2019 au fost, în continuare, consolidate capacitățile instituționale ale părților interesate naționale de a implementa acordurile internaționale de mediu și de a realiza efectiv țintele ODD legate de mediu. Mai exact, două ateliere regionale, organizate în cadrul unui proiect menit să sprijine țara în implementarea Acordului de la Paris privind schimbările climatice, au permis oficialilor guvernamentali din Moldova să-și îmbunătățească capacitățile de elaborare a politicilor de adaptare și atenuare a schimbărilor climatice. În cadrul Convenției privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziilor și accesul la justiție în probleme de mediu, au fost îmbunătățite capacitățile autorităților publice de a realiza procese de participare publică legate de mediu. În plus, capacitățile instituționale de coordonare privind implementarea ODD-urilor legate de sistemele alimentare agricole și de mediu au fost,

Foto: PNUD

de asemenea, consolidate prin sprijinul acordat autorităților naționale în instituirea unui consiliu sectorial de coordonare în domeniu.

Activitățile ce țin de securitatea apei și utilizarea durabilă a râului Nistru au avansat prin finalizarea unei analize unice de diagnostic transfrontalier, care identifică principalele probleme transfrontaliere legate de bazinul hidrografic și cauzele acestora. Documentul reprezintă prima parte a Planului de gestionare a bazinului râului Nistru. Analiza va sprijini guvernul în luarea deciziilor cu privire la cea mai importantă sursă de apă pentru țară. Ca parte a analizei, pentru a asigura o aprovizionare adecvată cu apă pe teritoriul țării, Organizația Națiunilor Unite a sprijinit guvernul în calcularea debitelor minime acceptabile de apă pentru instalațiile hidroenergetice existente și planificate pe partea ucraineană. Datele și cunoștințele în cauză, acumulate în urma a patru evenimente de formare în negocieri, au contribuit la consolidarea capacităților autorităților moldovenești în guvernarea și diplomația în domeniul apei.

În vederea creșterii rezistenței și capacităților de adaptare ale comunităților rurale, Organizația Națiunilor Unite a sprijinit fermierii din cinci raioane să instituie infrastructuri de gestionare a apei

și măsuri de reducere a riscurilor de dezastre. Organizația Națiunilor Unite a contribuit, de asemenea, la introducerea tehnologiilor inovatoare și ecologice pentru producția de pomușoare. Circa 50 de mici agricultori au beneficiat de tehnologiile respective. În același timp, trei comunități au fost ajutate să elaboreze planuri locale de mediu. De asemenea, au fost consolidate sistemele naționale de supraveghere a dăunătorilor și de certificare fitosanitară, prin organizarea unor sesiuni de instruire pentru 50 de inspectori ai Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor. Drept urmare, sistemele sunt mai bine pregătite pentru a aborda provocările riscului legat de dăunători în producerea agricolă și pentru a ajuta la păstrarea productivității culturilor.

La fel, s-au înregistrat progrese în modernizarea transportului urban și în promovarea mobilității ecologice în țară. Au fost elaborate câteva documente de planificare, cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite, care să ghideze transformarea sistemului de transport în capitală. Documentele includ, printre altele, un plan de mobilitate urbană și un plan de acțiuni privind dezvoltarea infrastructurii pentru biciclete. A fost promovată mobilitatea ecologică atât la nivel național, cât și la nivel de

oraș, prin extinderea rețelei publice de stații de alimentare pentru vehiculele electrice. Inițiativa de extindere a fost susținută de un studiu de fezabilitate și mobilizarea cu succes a investițiilor pentru instalarea a până la 50 de stații de alimentare în orașele mari și pe principalele drumuri ale țării. Primele 20 de stații de alimentare au fost deja instalate și sunt disponibile pentru utilizare de către proprietarii vehiculelor electrice.

Cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite, educația cu privire la schimbările climatice devine tot mai relevantă și mai incluzivă pentru toți tinerii. În acest sens, a fost elaborat programul educațional „Cutia climatică”, care include diverse activități pentru elevii cu vârstele cuprinse între 7 și 16 ani, pentru a fi utilizat la lecțiile de geografie, biologie, fizică, științe și educație ecologică. Cursul a fost testat de peste 170 de profesori din 155 de școli împreună cu 3.100 de elevi. În plus, potențialul tinerilor de a genera noi soluții pentru îmbunătățirea mobilității urbane și reducerea emisiilor de CO₂ a fost explorat în timpul unui hackathon privind mobilitatea urbană. Evenimentul a reunit circa 100 de tineri care au oferit multiple soluții pentru remodelarea rețelei de transport public din capitală.

TINERII ÎȘI CELEBREAZĂ DREPTURILE CONTRIBUIND LA COMBATAREA SCHIMBĂRILOR CLIMATICE

Foto: UNICEF

Copiii și tinerii care participă la cel mai ambițios proiect din țară pentru promovarea incluziunii sociale prin muzică, „La La Play Voices”, au plantat 30 de brazi pentru a marca cea de-a 30-ea aniversare a Convenției Națiunilor Unite privind drepturile copilului, contribuind astfel la reducerea amprenteii de carbon și promovând inițiativele ecologice ca investiție în viitorul lor și în viitorul planetei. Costul inițiativei a fost acoperit integral de veniturile generate de vânzarea biletelor la un concert care a avut loc cu participarea corului „La La Play Voices”. Corul, creat cu sprijinul Organizației Națiunilor

Unite în Moldova, reunește 130 de copii și tineri reprezentând diverse etnii și medii din întreaga țară. Acest cor demonstrează modul în care copiii pot contribui la o societate mai bună și mai incluzivă prin intermediul muzicii.

O REȚEA DE STAȚII PUBLICE DE ALIMENTARE ADUCE MOBILITATEA ELECTRICĂ LA UN NOU NIVEL

În Moldova, sectorul transporturilor este responsabil de 14% din totalul emisiilor de gaze cu efect de seră. Vehiculele electrice oferă un potențial mare de reducere a acestor emisii nocive. Deși până în prezent au fost înmatriculate doar circa 250 de vehicule electrice în Moldova, acestea contribuie la o reducere a emisiilor de CO₂ estimată la 500.000 kg anual.

Utilizarea vehiculelor electrice în țară ia treptat amploare. Totuși, infrastructura necesară se află încă în fază incipientă: la începutul anului trecut, dintr-un număr total de 20 de stații de alimentare a vehiculelor electrice din țară, doar cinci erau publice. Ca răspuns la provocările existente privind mediul și schimbările climatice, vizate de ODD-urile 3, 9, 11 și 13, Organizația Națiunilor Unite în Moldova, în parteneriat cu autoritățile naționale, a lansat o inițiativă de creare a unui

mediu favorabil pentru accelerarea adoptării vehiculelor cu emisii scăzute. În consecință, 20 de noi stații publice de alimentație au fost instalate pe principalele rute urbane ale țării în 2019, fiind acum disponibile pentru utilizare de către proprietarii de vehicule electrice. Rețeaua, care contribuie la creșterea mobilității electrice în orașele mari și creează un coridor electric între România și Ucraina, va continua să fie extinsă.

Pe lângă faptul că ajută la modelarea infrastructurii publice, Organizația Națiunilor Unite în Moldova sporește nivelul de conștientizare despre transportul cu emisii zero pentru a promova în continuare deplasarea cu mijloace de transport curat în țară. Astfel, în 2018 și 2019 au fost desfășurate două maratoane care promovează mobilitatea ecologică, cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite, în parteneriat cu sectorul privat, pentru a demonstra capacitatea reală a automobilelor electrice și a prezenta realizările sectorului electromobilității din Moldova. Mai mult, Organizația Națiunilor Unite pledează și pentru implementarea stimulentei de politică în domeniu, precum scutirile de taxe rutiere și utilizarea plăcuțelor verzi de înmatriculare.

Foto: PNUD

REALIZĂRI MAJORE

Un plan de acțiuni integrat cu o durată de doi ani care să asigure implementarea țintelor și indicatorilor ODD referitoare la agricultură și sistemele alimentare a fost întocmit,

Circa 50 de mici agricultori au beneficiat de tehnologii inovatoare și ecologice pentru producția de pomușoare

Proiectul Strategiei de gestionare a riscurilor de dezastre a fost revizuit și este acum mai bine armonizat cu Agenda globală 2030 și cu Cadrul de la Sendai pentru reducerea riscurilor de dezastre

50 de inspectori ai Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor au fost instruiți în domeniile supravegherii dăunătorilor și certificării fitosanitare

A fost elaborat primul Inventar forestier în colaborare cu agenția națională în domeniul silviculturii

20 de stații de alimentare pentru vehiculele electrice au fost instalate și sunt disponibile pentru utilizare

O analiză unică de diagnostic transfrontalier, care identifică principalele probleme transfrontaliere legate de bazinul hidrografic al râului Nistru, a fost finalizată

Peste 170 de profesori din 155 de școli, împreună cu 3.100 de elevi, au testat un program educațional privind schimbările climatice

Fermierii din 5 raioane au fost sprijiniți în instituirea infrastructurilor de gestionare a apei și a măsurilor de reducere a riscurilor de dezastre

Circa 100 de tineri au generat soluții pentru îmbunătățirea mobilității urbane și reducerea emisiilor de CO₂ în cadrul unui hackathon privind mobilitatea urbană

REZULTATUL 4: DEZVOLTAREA SOCIALĂ INCLUZIVĂ ȘI ECHITABILĂ

În 2019 s-au înregistrat progrese multiple în domeniul dezvoltării sociale inclusive și echitabile. Sistemul de sănătate a devenit mai bine pregătit pentru a îmbunătăți rezultatele de sănătate și pentru a asigura disponibilitatea, accesul și calitatea serviciilor de sănătate. La nivel de politici, a fost elaborat un proiect de strategie pentru dezvoltarea sectorului național al sănătății până în 2030, în baza unei evaluări cuprinzătoare și participative a strategiei anterioare în domeniu. Odată aprobat, documentul va stabili direcția pentru sistemul de sănătate pentru anii ce urmează. De asemenea, a fost elaborat primul Plan strategic pentru Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale, iar Strategia de dezvoltare a Companiei Naționale de Asigurări în Medicină a fost actualizată, ambele documente fiind conforme standardelor internaționale.

Pe lângă evaluarea sus-menționată, cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite, în cursul anului, au fost obținute numeroase dovezi suplimentare pentru a susține eforturile de elaborare a politicilor și de planificare strategică în sectorul sănătății. A fost realizată o evaluare a funcționalității Agenției Naționale pentru Sănătate Publică nou-create. Evaluarea a sprijinit dezvoltarea în continuare a funcționalităților acestei instituții. De asemenea, au fost efectuate mai multe evaluări tehnice axate pe sistemul de informații privind sănătatea, resursele umane, protecția financiară și generarea resurselor. Evaluările permit actualizarea cadrului de politici și a orientărilor tehnice în domeniu. În același timp, au fost consolidate programele de pregătire medicală continuă și au fost create și instituționalizate stimulente pentru menținerea cadrelor medicale în zonele îndepărtate și rurale.

Mai mult, a fost efectuată o serie de evaluări, analize și exerciții de validare privind calitatea îngrijirilor pediatrice, prenatale și perinatale, eficiența alocării resurselor aferente HIV, eliminarea transmiterii HIV de la mamă la făt și programul național de imunizare, printre altele. Toate acestea au servit –

Foto: UNFPA

sau vor servi – la revizuirea standardelor de îngrijire și îmbunătățirea serviciilor de sănătate pentru populație. În plus, au fost elaborate mai multe protocoale și standarde clinice noi pentru medicii de familie și ginecologi, inclusiv șase protocoale clinice standardizate privind planificarea familiei și un protocol standardizat privind gestionarea clinică a supraviețuitorilor violurilor în situații de urgență, consolidând astfel prestarea serviciilor în aceste domenii. De asemenea, cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite, au fost elaborate, în conformitate cu ultimele orientări internaționale, și aprobate pentru punere în aplicare în regiunea transnistreană un nou standard de îngrijire antenatală și protocoale neonatale pentru femeile însărcinate și nou-născuți.

Calitatea pregătirii cadrelor medicale a fost îmbunătățită prin dezvoltarea, ajustarea și implementarea ulterioară a modulelor de instruire pe diverse subiecte, inclusiv screeningul cervical, gestionarea lanțului de aprovizionare cu contraceptive și vizitele la domiciliu. Cunoștințele și abilitățile angajaților din domeniul sănătății au fost, de asemenea, consolidate considerabil, peste 250 de persoane fiind atestate în planificarea familiei, 350 de furnizori de servicii medicale și personal de laborator dezvoltându-și capacitățile de

screening cervical, circa 350 de profesioniști din domeniul sănătății și personalul managerial din centrele perinatale îmbunătățindu-și cunoștințele cu privire la prevenirea transmiterii HIV de la mamă la făt și aproape 470 de asistente medicale ale medicilor de familie obținând abilități și competențe suplimentare în prestarea serviciilor de vizitare la domiciliu a copiilor sub trei ani și a familiilor lor. Acestea sunt doar câteva exemple dintr-un șir mai mare care reflectă eforturile depuse de Organizația Națiunilor Unite pentru sporirea capacității angajaților din domeniul sănătății de a oferi îngrijiri de calitate și de a răspunde nevoilor pacienților.

Alte rezultate notabile, obținute în 2019, cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite în sectorul sănătății, țin de pregătirea pentru situații de urgență, imunizare și prevenirea HIV. Pe parcursul anului a fost încheiată o evaluare a riscurilor de sănătate publică, vulnerabilităților și capacității sistemului de sănătate ca prim pas în ciclul de pregătire pentru situații de urgență. Circa 150 de profesioniști din sectorul sănătății au participat la cartografierea pericolelor pentru sănătatea publică. Programul de achiziție a vaccinurilor, administrat de Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, a fost susținut în continuare, 1,5 milioane de doze de vaccinuri fiind achiziționate și distribuite pe parcursul anului. Circa 100 de persoane din populațiile-cheie au fost înscrise în profilaxia pre-expunerii la HIV în doar șase luni din 2019, comparativ cu două înscrieri din 2018, datorită implementării unei abordări inovatoare, conduse de comunitate, în ceea ce privește furnizarea serviciilor. În plus, pe parcursul anului au fost organizate mai multe campanii de succes de sensibilizare pe subiecte legate de sănătate, inclusiv o campanie privind beneficiile imunizării și o campanie privind beneficiile alăptării exclusive în primele șase luni ale copilului.

În educație, în 2019 a fost efectuată o analiză cuprinzătoare a sectorului. Rezultatele analizei creează baza pentru noul plan al sectorului educației, argumentând prioritățile pentru acest domeniu. Analiza a avut implicații specifice pentru educația incluzivă, or în cadrul ei a fost realizată o evaluare a implementării Programului de dezvoltare a educației incluzive pentru anii 2011-2020. Constatările evaluării, discutate la Conferința națională anuală privind educația incluzivă la care au participat circa 200 de reprezentanți ai Parlamentului, autorităților centrale și locale, directori de școală, profesori, părinți, copii și parteneri de dezvoltare,

oferă o perspectivă pentru dezvoltarea educației incluzive în țară.

În câteva comunități a fost întreprinsă și o evaluare a aplicării standardelor școlare prietenoase copiilor. Rezultatele, care au fost validate de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, vor fi utilizate pentru a justifica implementarea standardelor școlare prietenoase copiilor în toate școlile din țară. Incluziunea este un element cheie al școlilor prietenoase copiilor și a fost în continuare promovată activ de Organizația Națiunilor Unite în 2019. Cel puțin 170 de băieți și fete române au fost susținute să frecventeze școala în timpul anului. De asemenea, a progresat și incluziunea în educație a copiilor cu dizabilități severe, aproape 150 de specialiști în educație fiind instruiți în aplicarea orientărilor nou-elaborate în domeniu. Pe lângă aceasta, 16 părinți ai copiilor cu dizabilități au fost susținuți în crearea unui grup de auto-advocacy care promovează drepturile copiilor cu dizabilități.

Pentru a spori eficiența și eficacitatea alocării resurselor pentru învățământul preșcolar, Organizația Națiunilor Unite a sprijinit guvernul în elaborarea schemelor de finanțare în acest domeniu. Drept urmare, au fost elaborate șapte scheme de finanțare, două dintre care au fost avizate de un grup de lucru intersectorial și recomandate Ministerului Educației, Culturii și Cercetării și Ministerului Finanțelor pentru pilotare. Pe lângă schemele de finanțare, a fost elaborată o notă metodologică privind aplicarea formulei de finanțare pentru grădinițe și formarea în managementul financiar pentru personalul grădinițelor. Circa 140 de primari, contabili, specialiști în achiziții și manageri ai instituțiilor preșcolare din șapte raioane și-au îmbunătățit cunoștințele și abilitățile în domeniul managementului finanțelor publice în educația timpurie, ca parte a aceleiași inițiative.

Pe parcursul anului, Organizația Națiunilor Unite a continuat să progreseze în consolidarea educației formale și non-formale a tinerilor în ceea ce privește abilitățile de viață și sănătate. Curriculumul pentru cursul obligatoriu de biologie a fost revizuit în conformitate cu standardele recomandate privind educația sexuală cuprinzătoare și a fost aprobat de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării. Ministerul de resort, de asemenea, a aprobat curriculumul revizuit al unui curs opțional de educație pentru sănătate, pentru a fi utilizat în toate școlile, în urma pilotării cu succes

a acestuia. Pentru a facilita predarea cursului, au fost elaborate materiale de suport didactic și a fost oferită instruire cu privire la curriculumul revizuit cadrelor didactice din 37 de școli din cinci raioane. În 2019 la curs s-au înscris peste 5.800 de adolescenți, ceea ce reprezintă o creștere de 44 procente față de anul precedent. Mai mult, în jur de 8.000 de băieți și fete și-au sporit cunoștințele despre sănătate și drepturile sexuale și reproductive, prin tehnici de educare de la egal la egal, după formarea a 40 de tineri și profesori pentru a deveni educatori de la egal la egal.

De asemenea, Organizația Națiunilor Unite a continuat să sprijine platforma participativă de advocacy, care caută să sporească sprijinul pentru educația și serviciile cuprinzătoare de sănătate sexuală și reproductivă pentru tineri. Pe parcursul anului, platforma a fost extinsă în cinci raioane și în prezent este activă în 33 de comunități. Membrii platformei au organizat 40 de activități comunitare pentru promovarea dreptului tinerilor la educație pentru sănătate, implicând 3.152 de părinți, profesori, lideri religioși, factori de decizie și tineri. Sprijinul pentru educația pentru sănătatea sexuală și reproductivă cuprinzătoare a fost acordat în continuare prin organizarea primei conferințe naționale la această tematică. Evenimentul a reunit peste 130 de persoane, inclusiv profesori, lucrători în domeniul tineretului, reprezentanți ai autorităților publice și lideri ai tinerilor, care s-au angajat colectiv să promoveze accesul tinerilor la educația pentru sănătate.

Sprijinul oferit Ministerului Educației, Culturii și Cercetării a contribuit la consolidarea capacității centrelor de tineret, acestea fiind dotate cu un set de materiale care le-a îmbunătățit capacitatea operațională instituțională și le-a permis să ofere servicii mai bune tinerilor. De asemenea, centrele de tineret au fost evaluate din perspectiva accesibilității pentru tinerii cu dizabilități. Drept urmare, șapte dintre ele au fost preselectate pentru a fi făcute accesibile. În plus, sinergiile dintre activitatea centrelor de tineret și a școlilor au creat oportunități pentru elaborarea a 26 de inițiative pentru tineri în diferite domenii, inclusiv ecologie, drepturile tinerilor, implicarea civică a tinerilor și orientarea profesională, care au fost implementate cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite.

Încetarea violenței împotriva femeilor și copiilor a rămas o prioritate pentru Organizația Națiunilor Unite, în 2019 fiind depuse eforturi semnifi-

cative în acest sens. A fost efectuată o analiză a compatibilității legislației naționale cu prevederile Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, precum și au fost întreprinși primii pași spre ratificarea documentului. Procedurile de abordare a violenței de gen de către lucrătorii sociali și profesioniștii din domeniul sănătății au fost îmbunătățite în conformitate cu standardele internaționale. În urma implicării în activități de formare în domeniu, profesioniști din diferite sectoare la nivel central și local au capacități sporite de a contribui la încetarea violenței împotriva femeilor și de a ajuta victimele violenței domestice.

Pentru a aborda în continuare violența bazată pe gen au fost consolidate capacitățile centrelor pentru victimele violenței domestice și au fost îmbunătățite serviciile destinate victimelor violenței, inclusiv în regiunile cu statut special și în cele divizate de conflict. De exemplu, au fost aplicate tehnici de proiectare centrate pe oameni pentru a implica supraviețuitorii violenței și furnizorii de servicii în dezvoltarea unui „spațiu sigur” pentru servicii de asistență psihosocială, asistență de la egal la egal și instruire cu privire la obținerea mijloacelor de trai, care este primul serviciu de acest fel în Găgăuzia. În plus, pentru creșterea gradului de conștientizare a violenței bazate pe gen, a violenței domestice și a consecințelor acesteia, peste 3.300 de femei și fete, bărbați și băieți au beneficiat de informații relevante.

Au fost îmbunătățite și capacitățile părților interesate din domeniul contracarării traficului de ființe umane prin diferite activități de formare. Drept urmare, personalul Agenției Naționale Asistență Socială a devenit mai bine pregătit pentru a preveni exploatarea copiilor, 400 de polițiști de frontieră au aflat cum să identifice victimele traficului de persoane la trecerea frontierei, iar reprezentanții mai multor organe de drept și-au perfecționat abilitățile de planificare, monitorizare și raportare cu privire la combaterea traficului de persoane. Mai mult, 130 de procurori și ofițeri de investigație au fost instruiți în aplicarea liniilor directe privind investigațiile financiare paralele. Aplicarea liniilor directe a avut ca rezultat o creștere substanțială a înghețării activelor, comparativ cu anul precedent, inclusiv în cazurile legate de traficul de persoane.

Serviciile destinate victimelor traficului de persoane și migranților vulnerabili au fost consolidate în continuare în 2019, pe ambele maluri ale Nistrului, multipli furnizori de servicii fiind susținuți și procedurile în domeniu fiind îmbunătățite. De asemenea, a fost implementată o campanie națională de sensibilizare cu privire la prevenirea traficului de persoane în scopul exploatării prin muncă și promovarea migrației sigure. În ansamblu, sprijinul Organizației Națiunilor Unite a contribuit la reabilitarea și asistența a peste 350 de victime ale traficului de ființe umane și copii ai acestora, persoane expuse riscului de trafic de persoane, migranți blocați, minori neînsoțiți și copii rămași fără îngrijire parentală.

S-au făcut progrese și în domeniul protecției copilului. În 2019 a fost realizată o evaluare a Strategiei pentru protecția copilului pentru anii 2014-2020 și a Planului de acțiuni al acesteia, cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite și cu participarea autorităților publice locale și a OSC-urilor. Recomandările acesteia vor contribui la consolidarea sistemului de protecție a copiilor din țară. De asemenea, a fost realizată o evaluare axată pe protecția copilului la nivelul municipiului Chișinău, care a permis elaborarea unei foi de parcurs detaliate pentru a îndruma autoritățile locale în îmbunătățirea furnizării serviciilor și dezvoltarea unei strategii municipale de protecție a copilului. În vederea abordării violenței și agresiunii în

școli, în jur de 1.500 de elevi, 300 de părinți și 60 de profesori din mai multe comunități au obținut abilități în prevenirea și raportarea cazurilor legate de intimidare și violență. În plus, a fost realizat un studiu privind violența împotriva copiilor pentru a argumenta prioritățile pentru acțiune și a ghida activitățile viitoare privind protecția copilului.

În domeniul mai larg al protecției sociale, Organizația Națiunilor Unite a oferit asistență tehnică Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale pentru a promova reforma sistemului de determinare a dizabilității și a aborda sărăcia prin furnizarea de asistență socială eficientă. A fost încheiat un exercițiu de microsimulare în cadrul programului național de asistență socială pentru a îmbunătăți în continuare acoperirea gospodăriilor vulnerabile cu trei și mai mulți copii, cu copii cu dizabilități și a celor monoparentale. De asemenea, a fost acordat sprijin continuu reformei sistemului de determinare a dizabilității la adulți, fiind instruit circa 75 la sută din personalul consiliilor pentru determinarea dizabilității la adulți și copii. Mai mult, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a început implementarea unei foi de parcurs, elaborate cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite, ca parte a reformei sistemului de determinare a dizabilității, care include aplicarea unui set revizuit de criterii pentru determinarea dizabilității la copii.

DOUĂ FETE: ACEEAȘI VÂRSTĂ, POSIBILITĂȚI DIFERITE

Foto: UNFPA

Ana-Maria Odobescu este o tânără de 17 ani din satul Cuiăuca, raionul Rezina. Cu sprijinul familiei, ea muncește pentru a-și realiza visele. Astfel, tânăra se implică în tot felul de activități. A participat în calitate de voluntar la Consiliul consultativ al copiilor și este membru activ al Y-PEER Moldova – o rețea de tineret susținută de Organizația Națiunilor Unite. Rețeaua promovează un stil de viață sănătos prin educația de la egal la egal. Visul Anei-Maria este să termine liceul și să-și continue studiile la universitate. Ea își propune să se căsătorească și să aibă copii mai târziu, fiind de părere că, în adolescență, cel mai important lucru este educația. „Căsătoria trebuie să fie planificată, bineînțeles, ca și alte lucruri în viață”, afirmă Ana-Maria. Ea vine cu un apel către

toate tinerele „să aibă încredere în sine și să-și construiască viitorul fără ca se le pese de stereotipuri și alte bariere.”

Activitățile și preocupările Iulianei sunt total diferite. S-a născut într-o familie vulnerabilă și a trebuit să muncească de la o vârstă fragedă. Nu a avut acces la educația pentru sănătate, nici acasă, nici la școală, iar la 15 ani a rămas însărcinată, parțial din cauza fricii de a spune „nu” într-o relație. Acum crește cu responsabilitate un băiat perfect sănătos, dar locuiește într-un mediu abuziv, deoarece nu mai are unde să se ducă. Spune că iubește foarte mult copiii și că este fericită, însă dacă ar putea să întoarcă timpul înapoi, ar face unele lucruri altfel. „Aceasta nu a fost alegerea mea adevărată. Visam la altceva. Visul meu era să-mi continui studiile, să fiu independentă. [...] De multe ori mă gândesc că dacă familia mea sau altcineva m-ar fi sprijinit, nu aș fi ajuns acolo unde sunt acum”, afirmă ea.

Foto: UNFPA

Istoriile de viață de mai sus demonstrează că aceste tinere împărtășesc aceleași vise și au același potențial, dar din cauza circumstanțelor, viețile lor vor fi diferite. Anume în acest context Organizația Națiunilor Unite în Moldova susține activ programe care vizează educația, sănătatea și bunăstarea tinerilor.

PĂRINȚII COPIILOR CU DIZABILITĂȚI LUPTĂ PENTRU INCLUZIUNE ȘI ÎȘI REVENDICĂ DREPTURILE

Lilia Cebotari din raionul Orhei este unul dintre cei 16 membri ai unei rețele de părinți care pledează pentru drepturile persoanelor cu dizabilități și ale familiilor acestora. Are patru copii, inclusiv o fată cu sindromul Down. Fetița ei este în clasa a doua și beneficiază de incluziune parțială într-o școală obișnuită și de servicii de reabilitare la un centru comunitar.

Când Lilia a aderat la rețea, era foarte îngrijorată de faptul că fiicei sale nu i s-a oferit transport pentru a frecventa școala, cu scopul de a-i sprijini incluziunea. Participarea la o sesiune informativă despre educația incluzivă, realizată de Organizația Națiunilor Unite în cooperare cu Centrul Republican de

Asistență Psihopedagogică, i-a oferit posibilitatea femeii de a-și împărtăși preocupările în cadrul școlii și la direcția locală de învățământ. Drept urmare, problema a fost abordată, iar fiica ei a început să beneficieze de un serviciu de transport care o duce și o aduce de la școală.

De asemenea, Lilee i-au fost oferite îndrumări și susținere pentru ca femeia să-și poată revendica drepturile în relația cu angajatorul, iar acum aceasta beneficiază de dreptul la o zi liberă plătită pe lună ca părinte al unui copil cu dizabilități, conform legii. „De când am devenit membră a grupului, respectul față de propria persoană și capacitatea de acceptare au sporit. Sunt extrem de motivată să obțin mai multe cunoștințe despre drepturile copiilor cu dizabilități și ale familiilor lor, precum și să mă angajez în acțiuni de advocacy pentru promovarea unei abordări bazate pe drepturile omului față de dizabilitate”, a spus ea.

REALIZĂRI MAJORE

Proiectul Strategiei naționale de sănătate până în anul 2030 a fost elaborat în baza unei evaluări cuprinzătoare și participative

1,5 milioane de doze de vaccinuri au fost achiziționate și distribuite pe parcursul anului

Primul Plan strategic pentru Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale a fost elaborat cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite

Circa 100 de persoane din populațiile-cheie au fost înscrise în profilaxia pre-expunerii la HIV în doar șase luni

Au fost elaborate mai multe protocoale și standarde clinice noi pentru medicii de familie și ginecologi, inclusiv 6 protocoale clinice standardizate privind planificarea familiei

Peste 1,400 de profesioniști din domeniul sănătății și-au îmbunătățit abilitățile în domenii cum ar fi planificarea familiei, screeningul cervical, prevenirea transmiterii HIV de la mamă la făt și prestarea serviciilor de vizitare la domiciliu a copiilor sub trei ani

Cel puțin 170 de băieți și fete române au fost susținute să frecventeze școala în timpul anului

Aproape 150 de specialiști în educație au fost instruiți în aplicarea orientărilor nou-elaborate în domeniul incluziunii în educație a copiilor cu dizabilități severe

REALIZĂRI MAJORE

Circa 140 de primari, contabili, specialiști în achiziții și manageri ai instituțiilor preșcolare din 7 raioane și-au îmbunătățit cunoștințele și abilitățile în domeniul managementului finanțelor publice în educația timpurie

Peste 5.800 de adolescenți s-au înscris la cursul opțional de educație pentru sănătate elaborat cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite

8.000 de băieți și fete și-au sporit cunoștințele despre sănătate și drepturile sexuale și reproductive, prin tehnici de educare de la egal la egal

Peste 350 de victime ale traficului de ființe umane și copii ai acestora, persoane expuse riscului de trafic de persoane, migranți blocați, minori neînsoțiți și copii rămași fără îngrijire parentală au beneficiat de asistență

Peste 3.300 de femei și fete, bărbați și băieți și-au îmbunătățit cunoștințele privind violența bazată pe gen și violența domestică, cât și consecințele

În jur de 1.500 de elevi, 300 de părinți și 60 de profesori din mai multe comunități au obținut abilități în prevenirea și raportarea cazurilor legate de intimidare și violență

400 de polițiști de frontieră au aflat cum să identifice victimele traficului de persoane la trecerea frontierei

75% din personalul consiliilor pentru determinarea dizabilității la adulți și copii a beneficiat de activități de instruire

PRINCIPALELE CONSTRÂNGERI ȘI LECȚII ÎNVĂȚATE

Conform descrierilor de mai sus, cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite în Moldova, pe parcursul anului țara a înregistrat progrese semnificative în direcția implementării Agendei 2030 și realizării ODD-urilor. Cu toate acestea, realizarea inițiativelor de dezvoltare nu a avut loc fără constrângeri. În același timp, în procesul de implementare au fost învățate lecții importante. Mai jos sunt prezentate cele mai importante constrângeri și lecții învățate. Toate vor servi drept oportunități de ajustare a întocmirii și implementării programării de dezvoltare și de îmbunătățire în continuare a rezultatelor dezvoltării.

PRINCIPALELE CONSTRÂNGERI

Ca și în anul precedent, instabilitatea politică a avut un impact considerabil asupra implementării inițiativelor de dezvoltare în 2019. Incertitudinea instituțională generată de multiplele schimbări în domeniul politic a demotivat mulți angajați din sectorul public în ceea ce privește avansarea în implementarea intervențiilor convenite în contextul priorităților în schimbare. Au trebuit să fie revizuite angajamentele asumate anterior în contextul schimbărilor, iar multe dintre activitățile planificate au fost implementate cu întârziere pe parcursul anului. Și aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2030” a întârziat în continuare, lăsând țara fără o viziune națională pe termen lung pentru dezvoltare durabilă care să fie pe deplin aliniată la Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă și ODD-uri. Inițiativele în domeniul guvernării, egalității de gen și drepturilor omului au fost în special afectate de schimbarea contextului politic. Dar acest lucru a avut efecte negative și pentru alte domenii.

Procesele de restructurare instituțională au continuat să afecteze capacitatea instituțiilor de a-și desfășura activitatea la capacitate maximă. Drept exemplu servește restructurarea Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă în 2019. Reforma s-a soldat cu o reducere semnificativă a personalului și cu centralizarea capacităților manageriale, ceea ce a afectat procesele de lucru obișnuite, inclusiv unele intervenții implementa-

Foto: UNHCR

te cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite. BNS a continuat, de asemenea, să-și îndeplinească funcțiile de bază cu o capacitate umană limitată, restrângând numărul de inițiative care au putut fi implementate pe parcursul anului. În plus, multe autorități publice s-au confruntat în continuare cu o rată înaltă de fluctuație a cadrelor, ceea ce le-a perturbat procesul de activitate și a necesitat investiții considerabile în recrutarea și formarea personalului nou, astfel ca acesta să-și poată îndeplini eficient rolurile și responsabilitățile de bază. Constrângerile financiare cu care se confruntă instituțiile publice au rămas, de asemenea, o preocupare esențială, limitând numărul de activități care au putut fi implementate și amploarea rezultatelor care au putut fi obținute.

Instituțiile pentru drepturile omului și mecanismele de coordonare, monitorizare și raportare a drepturilor omului necesită consolidare suplimentară pentru a deveni pe deplin eficiente în promovarea și protejarea drepturilor tuturor persoanelor, în special ale celor mai vulnerabile. Capacitatea redusă de resurse umane și lipsa unei clarități depline cu privire la divizarea rolurilor și responsabilităților între instituțiile din domeniu limitează eficiența acestora. Mai mult, gradul de conștientizare a problemelor legate de drepturile omului și recomandările organelor prevăzute de tratate, precum și înțelegerea insuficientă a res-

ponsabilității guvernului de a aborda recomandările respective în rândul funcționarilor publici face dificilă implementarea acestora. Prejudecățile înrădăcinate și stereotipurile persistente în societate cu privire la femei și minorități împiedică în continuare progresul în domeniul drepturilor omului. Atitudinile conservatoare cu privire la dreptul adolescenților și tinerilor de a accesa informații adecvate vârstei, bazate pe drepturi, privind sănătatea sexuală și reproductivă limitează, de asemenea, eficacitatea intervențiilor în domeniu.

Disparitățile geografice rămân o problemă-cheie în dezvoltare, populațiile rurale beneficiind doar de acces limitat la servicii și oportunități. De exemplu, costul înalt al călătoriilor reduce oportunitățile de educație pentru persoanele din zonele rurale și pentru cele din grupurile vulnerabile. Accesul asimetric la informații diminuează, de asemenea, șansele celor mai vulnerabili de a beneficia de resursele disponibile și servicii publice, inclusiv de resursele și serviciile care i-ar putea conecta la piața muncii sau le-ar îmbunătăți rezultatele la capitolul angajarea în câmpul muncii. Problema este legată direct de conștientizarea scăzută la nivel local a importanței și beneficiilor orientării în carieră, precum și de capacitatea redusă a autorităților locale și a incubatoarelor de afaceri locale de a ajunge la populațiile vulnerabile și de a le implica în programe de inovație socială și de consolidare a competențelor. De asemenea, autoritățile locale nu au suficientă capacitate de a formula și întocmi politici locale privind ocuparea forței de muncă. Astfel, promovarea ocupării forței de muncă și crearea locurilor de muncă lipsesc din majoritatea strategiilor de dezvoltare locală și răspunsurilor de politici.

Capacitățile în general slabe ale instituțiilor publice și ale furnizorilor de servicii limitează rezultatele care pot fi obținute în mai multe domenii de dezvoltare. Sistemul de sănătate, de exemplu, încă nu are un mecanism cuprinzător care să faciliteze monitorizarea și evaluarea calității asistenței medicale, ceea ce ar contribui la îmbunătățirea serviciilor de îngrijire a sănătății. Profesioniștii din educație au capacitate insuficientă pentru a asigura educație sexuală cuprinzătoare de calitate și pentru a aplica noi instrumente de „educație prin divertisment” (edutainment) care sunt ușor de utilizat. Intervențiile care vizează combaterea violenței de gen sunt mai puțin eficiente decât ar putea fi, deoarece părțile interesate relevante

deseori nu dețin cunoștințe și abilități pentru a oferi servicii de protecție de calitate. Capacitățile autorităților centrale și locale la capitolul adaptarea și atenuarea schimbărilor climatice, precum și gestionarea durabilă a ecosistemelor de pășune, pădure și apă, de asemenea, necesită consolidare suplimentară. Lipsa resurselor în aceste domenii diferite limitează adesea și mai mult potențialele rezultate.

În plus, urmează încă să fie abordate mai multe lacune la capitolul date pentru a facilita urmărirea progreselor în procesul de implementare a ODD-urilor și pentru a sprijini elaborarea politicilor și intervențiilor bazate pe dovezi. De exemplu, datele recente cu privire la sărăcie sunt în continuare indisponibile publicului larg, ceea ce împiedică eforturile menite să asigure receptivitatea politicilor și programelor la nevoile celor mai vulnerabili. Revizuirea indicatorilor naționaliizați aferenți ODD, realizată în cursul anului, a relevat lipsa datelor pentru un număr considerabil de indicatori. Prin urmare, sunt necesare măsuri concrete pentru a lichida lacunele identificate.

LECȚII ÎNVĂȚATE

Edificarea unei culturi a drepturilor omului și a respectului pentru demnitatea umană, inclusiv a unei culturi în care este inclusă egalitatea de gen și sunt promovate drepturile persoanelor cu dizabilități și ale celorlalte grupuri vulnerabile, este esențială pentru ca titularii de drepturi să-și revendice într-o măsură mai mare respectarea drepturilor, iar entitățile responsabile să-și respecte angajamentele privind drepturile omului. În acest sens, colaborarea cu funcționari de toate nivelurile, OSC-urile, mediul academic și organizațiile media pentru promovarea și protejarea drepturilor omului, inclusiv prin intervenții de consolidare a capacității, poate contribui la dezvoltarea unei culturi a drepturilor omului. Trebuie acordată atenție specială abilitării celor mai vulnerabili cu cunoștințele și instrumentele necesare pentru a-și susține drepturile, creând totodată un mediu care să permită participarea lor efectivă la viața publică.

Angajarea continuă și eficientă a tuturor părților interesate relevante în procesele de dezvoltare poate asigura succesul intervențiilor de dezvoltare. Mai pe larg, participarea activă la dezvoltarea a tuturor părților societății, inclusiv factorii de decizie, funcționarii publici, OSC-urile, organizațiile religioase, mediul academic, mass-media,

grupurile diasporei, activiștii individuali și simpli cetățeni, pot contribui la transformarea societății și accelerarea progresului la capitolul realizarea ODD-urilor. Implicarea mai mare a sectorului privat în eforturile de dezvoltare, aspect care a beneficiat de o atenție insuficientă până în prezent, are un potențial imens. Prin urmare, este necesară o concentrare mai pregnantă asupra activității de abilitare a antreprenorilor pentru ca aceștia să se implice în mod semnificativ în inițiativele de dezvoltare, în același timp oferindu-i sectorului public posibilitatea să faciliteze procesul. Pe lângă implicarea tuturor părților interesate relevante în procesele de dezvoltare, este importantă și crearea oportunităților pentru interacțiunea lor, acesta fiind un aspect ce nu trebuie neglijat.

Proiectarea și implementarea oportunităților de consolidare a capacității care să vizeze sisteme întregi și toate nivelurile de luare a deciziilor, precum și să asigure implicarea tuturor părților interesate în intervențiile de dezvoltare sunt, de asemenea, esențiale pentru realizarea cu succes a intervențiilor respective. Implicarea conducerii de nivel mediu din instituțiile publice este deosebit de importantă în situațiile de restructurare organizațională. Angajarea la timp a acestora în procesele de dezvoltare poate asigura avansarea intervențiilor atunci când structurile organizaționale sunt în schimbare.

În plus, este necesară o abordare integrată a intervențiilor de dezvoltare pentru a se realiza progrese semnificative. Astfel, combinarea diferitor modalități de sprijin prin complementarea asistenței tehnice, de exemplu, cu sprijin financi-

ar poate aduce rezultate pozitive. De asemenea, trebuie luată în considerație integrarea în diferite domenii atunci când sunt concepute și implementate intervențiile de dezvoltare. Pentru a ilustra, trebuie luați în calcul factorii de mediu atunci când sunt explorate oportunitățile de dezvoltare economică și viceversa, pentru a asigura că sunt abordate toate aspectele dezvoltării durabile și că progresul într-un domeniu nu împiedică progresele în altul.

În cele din urmă, după cum s-a menționat anterior în actualul raport, disponibilitatea datelor de calitate înaltă, dezagregate după diverse caracteristici și aspecte, este esențială pentru elaborarea unor politici receptive și incluzive, precum și pentru monitorizarea efectivă a progreselor în domeniul realizarea ODD-urilor. Deși s-au înregistrat unele progrese în consolidarea sistemului statistic din țară, rămân încă multe de făcut. Astfel, urmează să se depună eforturi suplimentare în domeniu. Eforturile respective necesită o abordare coordonată și o colaborare strânsă cu BNS și alți producători naționali de date. Trebuie acordată atenție specială consolidării capacităților naționale pentru generarea noilor tipuri de date și încorporarea noilor metodologii în procesul de producere a datelor. Este necesar de luat în calcul și cooperarea cu alte birouri de statistică din regiune și nu doar la elaborarea intervențiilor în domeniu, dat fiind că aceasta ar putea oferi oportunități suplimentare pentru consolidarea capacităților diferitor instituții în ceea ce privește generarea de date pentru argumentarea politicilor și consolidarea sistemului statistic, mai pe larg.

REZULTATELE COMPONENTEI „OPERĂM CA UN TOT ÎNTREG”

Ghidându-se de Strategia operațională pentru 2018-2022, în cursul anului, Organizația Națiunilor Unite în Moldova și-a continuat eforturile de eficientizare a costurilor și îmbunătățire a calității serviciilor prin armonizarea proceselor de afaceri. În 2019 au fost stabilite cinci noi acorduri pe termen lung, astfel, numărul total de acorduri comune cu companii locale pentru achiziționarea de bunuri și servicii ajungând la 17. De asemenea, a crescut numărul comisiilor comune de recrutare. Pe parcursul anului, au fost organizate 12 procese de recrutare în comun, ceea ce a sporit eficiența administrativă. Achizițiile reduse de echipamente TIC și externalizarea serviciilor TIC au asigurat o eficiență suplimentară. În ansamblu, cooperarea eficientă în domeniul achizițiilor, resurselor umane și liniilor de servicii TIC a permis economii de costuri în valoare de 126.450 dolari SUA.

Pentru a crește și diversifica grupul de vânzători și furnizori ai Organizației Națiunilor Unite, în 2019 cinci agenții ale Națiunilor Unite s-au alăturat eforturilor și au organizat un eveniment deschis pentru întreprinderile locale. Obiectivul atelierului a fost de a sensibiliza întreprinderile din sectorul privat cu privire la principiile de achiziție ale Organizației Națiunilor Unite și la cerințele specifice care se aplică furnizorilor și ofertelor pe care aceștia le depun. Evenimentul, la care au participat reprezentanți ai peste 60 de întreprinderi locale, a promovat principiile și valorile Organizației Națiunilor Unite legate de achizițiile durabile, abordarea bazată pe drepturile omului, egalitatea de gen și eco-eficiența.

Ca și în anii precedenți, în 2019 Organizația Națiunilor Unite în Moldova a continuat să promo-

veze diversitatea, echitatea și incluziunea la locul de muncă. Pe parcursul anului a fost desfășurată cu succes a patra ediție a Programului de stagii pentru diversitate al Organizației Națiunilor Unite. Drept urmare, 12 stagiați din grupurile subreprezentate au avut ocazia să-și îmbunătățească cunoștințele și să obțină experiență în domenii legate de activitățile Organizației Națiunilor Unite, totodată oferindu-și abilitățile organizației și îmbogățind mediul de lucru prin perspectivele lor diverse. Pentru a crește în continuare diversitatea forței de muncă și numărul personalului Organizației Națiunilor Unite din grupurile subreprezentate, în cadrul a două agenții ale Națiunilor Unite a fost pilotată o întrebare de selecție opțională în cererea de recrutare. Echitatea și incluziunea la locul de muncă, de asemenea, au fost promovate prin îmbunătățirea accesibilității Casei Organizației Națiunilor Unite, care în prezent se laudă cu un al doilea bloc sanitar complet accesibil.

Durabilitatea mediului este o valoare de bază a Organizației Națiunilor Unite și este puternic integrată în practicile organizaționale. Achiziționarea redusă a echipamentelor TIC, utilizarea serviciilor externalizate și eforturile de sensibilizare privind achizițiile durabile și eficiența ecologică care vizează întreprinderile locale demonstrează angajamentul organizației de a crea o planetă mai bună pentru toți. Mai mult, sistemul de gestionare a parcului auto al Organizației Națiunilor Unite, bazat pe tehnologia blockchain, a început să fie aplicat pe deplin în 2019, generând eficiență în urma utilizării unui parc auto comun. În prezent sunt căutate soluții pentru a moderniza sistemul și a obține economii de costuri mai mari, precum și pentru a reduce în continuare amprenta de carbon prin utilizarea eficientizată a transportului.

STAGIUL PENTRU DIVERSITATE AL ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE DESCHIDE NOI OPORTUNITĂȚI

Foto: OHCHR

Roman Russu este unul dintre cei 12 stagiaari care au participat la cea de-a 4-a ediție a Programului Organizației Națiunilor Unite de stagii pentru diversitate. În fiecare an, programul de stagii atrage persoane din grupurile subreprezentate pentru a lucra în cadrul agențiilor Organizației Națiunilor Unite. După încheierea stagiului, Roman a fost angajat în calitate de consultant de către agenția în cadrul căreia a fost stagiar și a contribuit la elaborarea unei analize cuprinzătoare a drepturilor persoanelor aparținând minorităților etnolingvistice, precum și a unui studiu al nevoilor educaționale ale personalului centrelor de plasament temporar pentru adulții cu dizabilități. Stagiul și sarcinile de lucru ulterioare în cadrul Organizației Națiunilor Unite i-au ajutat lui Roman să se califice pentru Programul de burse pentru minorități al Oficiului Înaltului Comisar pentru Drepturile Omului (OHCHR) din Geneva. Din propriile cuvinte ale lui Roman: „stagiul în cadrul Organizației

Națiunilor Unite în Moldova a fost o experiență care mi-a schimbat viața și care a mi-s oferit oportunități și mi-a deschis uși care până atunci nu erau deschise.”

Foto: OHCHR

REZULTATELE COMPONENTEI „COMUNICĂM CA UN TOT ÎNTREG”

Fiind ghidate de Strategia de comunicare pentru 2018-2022 a Organizației Națiunilor Unite, în cursul anului, agențiile Națiunilor Unite în Moldova au promovat în continuare valorile și principiile Organizației Națiunilor Unite privind egalitatea de gen, drepturile omului și durabilitatea mediului prin eforturi comune de comunicare. De asemenea, acestea au făcut progrese în sensibilizarea cu privire la ODD-uri și au susținut implementarea acestora prin diferite modalități. Ziua și Săptămâna Națiunilor Unite, Revista Organizației Națiunilor Unite, Campania „16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen” și Gala Premiilor pentru Drepturile Omului sunt doar câteva exemple de activități și inițiative comune de comunicare și advocacy, implementate de Organizația Națiunilor Unite în Moldova pe parcursul anului.

În conformitate cu abordarea „Comunicăm ca un tot întreg”, agențiile Organizației Națiunilor Unite și-au unit eforturile pentru realizarea diferitor activități în cadrul Zilei și Săptămânii Organizației Națiunilor Unite. Drept exemplu servesc prelegerile deschise în școli și biblioteci publice pe diverse subiecte legate de activitatea Organizației Națiunilor Unite, precum și mai larg despre Agenda pentru Dezvoltare Durabilă 2030. Doar această activitate a implicat peste 40 de angajați ai Organizației Națiunilor Unite. Prelegerile au permis transmiterea cunoștințelor și valorilor Organizației Națiunilor Unite la peste 800 de tineri, contribuind la consolidarea standardelor în domeniul drepturilor omului, principiilor egalității de gen și la abordarea „nimeni nu este lăsat în urmă”.

O altă activitate de comunicare comună, implementată de agențiile Organizației Națiunilor Unite, a fost Gala Premiilor pentru Drepturile Omului. Evenimentul a celebrat nu doar semnarea Declarației Universale a Drepturilor Omului, ci și a 30-ea aniversare a Convenției Organizației Na-

Foto: UN Women

țiunilor Unite privind Drepturile Copilului și a 25-ea aniversare a Conferinței internaționale privind populația și dezvoltarea. În cadrul evenimentului au fost recunoscute eforturile și realizările a șase persoane și organizații în promovarea și protejarea drepturilor omului.

În timpul Campaniei „16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen”, agențiile Organizației Națiunilor Unite au desfășurat mai multe evenimente de sensibilizare privind stereotipurile de gen și violența în bază de gen, inclusiv o conferință și un forum public regional. În cadrul campaniei a fost relansată piesa „LIBERĂ”, un spectacol despre stereotipurile și prejudecățile de gen. La eveniment au participat peste 2.300 de persoane. În plus, în cadrul campaniei, zeci de femei victime ale violenței în bază de gen au beneficiat de consiliere psihologică. Campaniei i s-au alăturat și numeroși parteneri, astfel sporindu-i amploarea. Este de așteptat ca această campanie și alte inițiative similare de sensibilizare, implementate prin diferite canale, să contribuie la amplificarea cunoștințelor în comunități despre vulnerabilitățile cu care se confruntă femeile și fetele și, în final, să constituie un aport la eliminarea violenței în bază de gen în societate.

SINTEZĂ FINANCIARĂ

Tabelul de mai jos oferă o imagine de ansamblu a contribuțiilor aduse de Organizația Națiunilor Unite pe parcursul anului la cele patru priorități strategice ale sale în țară. În 2019 agențiile Organizației Națiunilor Unite au cheltuit în mod colectiv 17,2 milioane de dolari SUA⁷, ceea ce depășește resursele disponibile proiectate, dar se situează sub bugetul general planificat pentru anul respectiv, conform CPDD pentru anii 2018-2022.

Agenția	Suma indicativă cheltuită în 2018 în mii dolari SUA	Bugetul indicativ pentru 2019 în mii dolari SUA		Suma indicativă cheltuită în 2019 în mii dolari SUA
		Disponibil	Deficitul de finanțare	
REZULTATUL 1: Guvernarea, drepturile omului și egalitatea de gen				
OIM	28	0	4,329	61
OHCHR	97	100	10	119
UN Women	708	450	700	701
PNUD	13,859	2,000	2,500	4,500
UNFPA	183	80	100	860
ICNUR	264	300	0	282
UNICEF	394	250	450	308
UNODC	10	180	300	50
OMS	252	2	0	-
Total REZULTATUL 1	15,794	3,362	8,479	6,881
REZULTATUL 2: Creșterea economică durabilă, incluzivă și echitabilă				
ILO	213	50	50	573
OIM	0	0	1,000	0
CIC	-	200	0	160
UN Women	580	120	200	502
UNCTAD	-	80	300	102
UNDP	9,191	4,250	2,000	4,147
UNECE	0	50	50	0
FAO	-	0	0	225
UNICEF	136	0	0	67
UNIDO	0	0	56	0
Total REZULTATUL 2	10,120	4,750	3,656	5,776

⁷ Cifra poate fi mai mare, deoarece lipsesc datele pentru câteva agenții.

Agenția	Suma indicativă cheltuită în 2018 în mii dolari SUA	Bugetul indicativ pentru 2019 în mii dolari SUA		Suma indicativă cheltuită în 2019 în mii dolari SUA
		Disponibil	Deficitul de finanțare	
REZULTATUL 3: Durabilitatea și reziliența mediului				
FAO	368	600	1,000	378
AIEA	252	80	0	-
PNUD	1,930	4,772	1,548	616
UNECE	33	50	50	50
UNEP	-	50	0	-
ONUDI	0	0	0	0
Total REZULTATUL 3	2,583	5,552	2,598	1,044
REZULTATUL 4: Dezvoltarea socială incluzivă și echitabilă				
AIEA	775	44	0	-
ILO	53	10	0	0
OIM	1,365	0	1,735	1,140
OHCHR	116	100	100	81
UN Women	549	100	100	592
UNAIDS	90	40	50	54
PNUD	200	200	250	0
UNFPA	797	320	100	752
UNICEF	1,427	250	500	806
UNODC	110	0	300	90
OMS	208	200	0	-
Total REZULTATUL 4	5,690	1,264	3,135	3,515
TOTAL CPDD	34,187	14,958	17,948	17,216⁸

⁸ Cifra poate fi mai mare, deoarece lipsesc datele pentru câteva agenții.

ANEXĂ: PROGRESUL FAȚĂ DE CADRUL DE REZULTATE AL PROGRAMULUI PENTRU ACȚIUNE CA UN TOT ÎNTREG

REZULTATUL 1: Populația Moldovei, în special cea mai vulnerabilă⁹, solicită și beneficiază de o guvernare democratică, transparentă și responsabilă, politici publice care integrează perspectiva de gen, sunt bazate pe drepturile omului și pe dovezi, servicii echitabile și instituții publice eficiente, eficace și receptive.

Partenerii Organizației Națiunilor Unite: OIM, OHCHR, UN Women, PNUD, UNFPA, ICNUR, UNICEF, UNODC, OMS

Alți parteneri: Agenția Servicii Publice, Poliția de Frontieră, Biroul pentru Migrație și Azil, Biroul Relații Interetnice, Comisia Electorală Centrală, Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral, OSC-uri și grupuri comunitare, Curtea Constituțională, parteneri de dezvoltare, Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, autoritățile publice locale (APL), mass-media, Ministerul Apărării, Ministerul Finanțelor, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerului Justiției, Centrul Național Anticorupție, Banca Națională a Moldovei, BNS, Institutul Național al Justiției, Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat, Oficiul Prim-ministrului, Parlamentul, Avocatul Poporului, sectorul privat, Procuratura Generală, Cancelaria de Stat, Întreprinderea de Stat „Centrul Resurselor Informaționale de Stat „Registru”, Consiliul Superior al Magistraturii

Indicatorii de rezultat	Valori de referință	Ținte	Indicatori ODD	Rezultate 2019	Mijloace de verificare
1.1 Procentul persoanelor care au încredere în instituțiile de guvernare (Parlament, Guvern, justiție), în funcție de sex și mediul de reședință urban/rural	(Aprilie 2016) Parlament Total: 5.9 procente Bărbați: 6.9 procente Femei: 5.2 procente Urban: 4.8 procente Rural: 7.0 procente Guvern Total: 9.2 procente; Bărbați: 10.3 procente Femei: 8.3 procente Urban: 7.8 procente Rural: 10.3 procente Justiție Total: 7.8 procente Bărbați: 9.1 procente Femei: 6.7 procente Urban: 7.5 procente Rural: 8.0 procente	(2022) Parlament Total: 20 procente Bărbați: 20 procente Femei: 20 procente Urban: 20 procente Rural: 20 procente Guvern Total: 25 procente Bărbați: 25 procente Femei: 25 procente Urban: 25 procente Rural: 25 procente Justiție Total: 25 procente Bărbați: 25 procente Femei: 25 procente Urban: 25 procente Rural: 25 procente	Relaționat cu 16.6.2	(Decembrie 2019) Parlament Total: 23.6 procente Bărbați: 23.9 procente Femei: 23.6 procente Urban: 24.4 procente Rural: 23.0 procente Guvern Total: 27.8 procente Bărbați: 29.3 procente Femei: 26.4 procente Urban: 27.2 procente Rural: 28.3 procente Justiție Total: 26.1 procente Bărbați: 27.2 procente Femei: 25.2 procente Urban: 26.1 procente Rural: 26.2 procente	Barometer of Public Opinion, Institute for Public Policy

⁹ Copiii lăsați în urmă de părinți migranți, persoanele în vârstă, șomerii, persoanele din chintila cu veniturile cele mai mici, persoanele cu dizabilități, supraviețuitorii violenței, victimele traficului de persoane, persoanele care trăiesc cu și sunt afectate de HIV și SIDA, minoritățile religioase, minoritățile etnice și lingvistice, apatrizii și refugiații, precum și persoanele LGBTI. Această definiție a grupurilor celor mai vulnerabile este aplicabilă tuturor rezultatelor CPDD.

<p>1.2 Households and businesses 1.2 Gospodăriile casnice și oamenii de afaceri care s-au confruntat cu corupția în ultimele 12 luni, procentul celor intervievați</p>	<p>(2015) Gospodării casnice: 24 procente Oameni de afaceri: 24 procente</p>	<p>(2022) Gospodării casnice: 12 procente Oameni de afaceri: 14 procente</p>	<p>16.5.1 și 16.5.2</p>	<p>(2019)¹⁰ Gospodării casnice: 17 procente Oameni de afaceri: 20 procente</p>	<p>Survey on Corruption iCercetarea sociologică „Corupția în Republica Moldova: percepțiile și experiențele proprii ale oamenilor de afaceri și gospodăriilor casnice”, Transparency International; Studiul de evaluare a impactului Strategiei naționale de integritate și anticorupție, PNUD</p>
<p>1.3 Rata implementării recomandărilor organismelor pentru drepturile omului:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Convenția privind drepturile copilului (UNICEF, OIM, ICNUR, OMS) ● Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (UNFPA, UN Women, PNUD, ICNUR, OHCHR, UNICEF) ● Evaluarea Periodică Universală (OHCHR, PNUD, UNICEF, UN Women, UNFPA) ● Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități (OHCHR, OMS, UNICEF, PNUD) ● Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (OHCHR, ICNUR) ● Pactul internațional pentru drepturile civile și politice (OHCHR, PNUD) ● Pactul internațional pentru drepturile economice, sociale și culturale (OHCHR, PNUD) ● Convenția împotriva torturii și a altor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante (OHCHR, PNUD, UNODC) 	<p>(2019)¹¹ 27 procente</p>	<p>(2018) 15 procente (2019) 30 procente (2020) 45 procente (2021) 60 procente (2022) 80 procente</p>		<p>(2019) 27 procente</p>	<p>Procesele verbale ale sesiunilor de evaluare ale grupurilor de monitorizare ale OSC; Platforma de monitorizare a recomandărilor internaționale privind drepturile omului în Moldova: monitor.drepturi.md</p>

¹⁰ Datele nu sunt direct comparabile cu anii precedenți din cauza diferențelor de metodologie aplicată.

¹¹ Valoarea de bază stabilită în urma instituirii Platformei de monitorizare a recomandărilor internaționale privind drepturile omului în Moldova.

<p>1.4 Proportia femeilor și bărbaților aleși sau numiți în Parlament, APL și Cabinetul Guvernului</p>	<p>(2016) Deputați Femei: 21.8 procente Bărbați: 77.2 procente</p> <p>(2015) Primari APL Femei: 20.6 procente Bărbați: 79.4 procente</p> <p>(2015) Consilieri locali APL Femei: 30 procente Bărbați: 70 procente</p> <p>(2015) Consilieri raionali APL Femei: 18.5 procente Bărbați: 81.5 procente</p> <p>(2016) Cabinetul de miniștri Femei: 21 procente Bărbați: 79 procente</p>	<p>(2022) Deputați Femei: 40 procente Bărbați: 60 procente</p> <p>(2022) Primari APL Femei: 30 procente Bărbați: 70 procente</p> <p>(2022) Consilieri locali APL Femei: 40 procente Bărbați: 60 procente</p> <p>(2022) Consilieri raionali APL Femei: 40 procente Bărbați: 60 procente</p> <p>(2022) Cabinetul de miniștri Femei: 40 procente Bărbați: 60 procente</p>	<p>5.5.1, 5.5.2 and 16.7.1</p>	<p>(2019) Deputați Femei: 24.8 procente Bărbați: 74.3 procente</p> <p>(2019) Primari APL Femei: 21.8 procente Bărbați: 78.2 procente</p> <p>(2019) Consilieri locali APL Femei: 36.5 procente Bărbați: 63.5 procente</p> <p>(2019) Consilieri raionali APL Femei: 27.1 procente Bărbați: 72.9 procente</p> <p>(2019) Cabinetul de miniștri¹² Femei: 16.7 procente Bărbați: 83.3 procente</p>	<p>Parlament; Central Electoral Commission; Guvern of Moldova; NBS</p>
<p>1.5 Proportia indicatorilor ODD produși la nivel național cu dezagregare completă relevantă pentru ținta națională</p>	<p>(2017) Datele dezagregate sunt disponibile pentru 45 procente dintre indicatorii ODD, parțial disponibile pentru 11 procente și lipsesc pentru 44 procente</p>	<p>(2022) Date dezagregate sunt disponibile pentru 50 procente dintre indicatorii ODD și parțial disponibile pentru 30 procente</p>	<p>17.18.1</p>	<p>(2019) Date dezagregate sunt disponibile pentru 48 procente dintre indicatorii ODD, parțial disponibile pentru 18 procente și lipsesc pentru 34 procente</p>	<p>Raportul „Naționalizarea indicatorilor pentru Obiectivele de Dezvoltare Durabilă”, Guvernul Moldovei și Organizația Națiunilor Unite; documentele proiectului PNUD</p>

¹² Datele la situația din decembrie 2019.

1.6 Distanța socială (non-acceptarea) față de grupurile vulnerabile la discriminare (valoarea 0-6) ¹³	(2015) Persoane cu dizabilități fizice: 2,2 Evrei: 2,3 Minorități religioase, altele decât musulmani: 2,3 Romi: 3,1 Persoane de origine africană: 3,1 Musulmani: 3,3 Persoane cu dizabilități intelectuale și psihosociale: 3,6 Foști deținuți: 3,6 Persoane care trăiesc cu și sunt afectate de HIV și SIDA: 4,3 Persoane LGBT: 5,2	(2022) Persoane cu dizabilități fizice: 1,9 Evrei: 2,0 Minorități religioase, altele decât musulmani: 2,0 Romi: 2,8 Persoane de origine africană: 2,8 Musulmani: 3,0 Persoane cu dizabilități intelectuale și psihosociale: 3,2 Foști deținuți: 3,2 Persoane care trăiesc cu și sunt afectate de HIV și SIDA: 3,8 Persoane LGBT: 4,5	16.b.1	(2018) Persoane cu dizabilități fizice: 1,7 Evrei: 2,2 Minorități religioase, altele decât musulmani: 1,9 Romi: 2,9 Persoane de origine africană: 2,8 Musulmani: 2,9 Persoane cu dizabilități intelectuale și psihosociale: 2,6 Foști deținuți: 2,9 Persoane care trăiesc cu HIV: 3,3 Persoane LGBT: 4,4	Studiu privind percepțiile și atitudinile față de egalitate, Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității
1.7 Sistemul de justiție cuprinde mecanisme eficiente, prietenoase copilului și care integrează perspectiva de gen, asigurând că supraviețuitorii tuturor formelor de violență au acces de facto la justiție și că agresorii sunt trași la răspundere (scor 1-4) ¹⁴	(2016) 1	(2022) 4	5.2.1, 5.2.2, 16.2.2 și 16.2.3	(2019) 3	Raportarea anuală a UNICEF

13 Indicatorul acceptă valori de la 0 la 6, unde: 0 - cea mai mică distanță socială (acceptabil ca membru al familiei); 1 - acceptabil ca prieten personal; 2 - acceptabil ca vecin; 3 - acceptabil ca coleg de muncă; 4 - acceptabil ca cetățean al Moldovei; 5 - acceptabil ca vizitator temporar în Moldova; și 6 - cea mai mare distanță socială (urmează să fie expulzat din țară).

14 Indicatorul acceptă valori de la 1 la 4, unde: 1 - nu există toată legislația și nici cadrul normativ pentru a implementa legislația privind procedurile prietenoase copilului și cu integrarea perspectivei de gen pentru victimele și martorii infracțiunilor; nu există programe de formare înainte și în timpul serviciului pentru sistemul judiciar, psihologii din sistemul de executare și alți profesioniști cu privire la investigațiile și procedurile legale prietenoase copilului și care integrează perspectiva de gen; nu există camere de audiere complet standardizate, dotate și funcționale, prietenoase copilului și care integrează perspectiva de gen; 2 - sunt elaborate proiecte de acte legislative și cadrul normativ privind procedurile prietenoase copilului și care integrează perspectiva de gen pentru victimele și martorii infracțiunilor; sunt elaborate și testate instruirii înainte și în timpul serviciului pentru sistemul judiciar, psihologii din sistemul de executare și alți profesioniști cu privire la investigațiile și procedurile legale prietenoase copilului și care integrează perspectiva de gen sunt standardizate; 3 - există legislație și cadrul normativ pentru punerea în aplicare a legislației privind procedurile prietenoase copilului și care integrează perspectiva de gen pentru victimele și martorii infracțiunilor; sunt instituționalizate instruirii înainte și în timpul serviciului pentru sistemul judiciar, psihologii din sistemul de executare și alți profesioniști cu privire la investigațiile și procedurile legale prietenoase copilului și care integrează perspectiva de gen; sălile de audiere standardizate, prietenoase copilului și care integrează perspectiva de gen sunt dotate; 4 - se aplică legislația și cadrul normativ privind procedurile prietenoase copilului și care integrează perspectiva de gen pentru victimele și martorii infracțiunilor; se implementează instruirea înainte și în timpul serviciului pentru sistemul judiciar, psihologii din sistemul de executare și alți profesioniști cu privire la investigațiile și procedurile legale prietenoase copilului și care integrează perspectiva de gen; există săli de audiere prietenoase copilului și care integrează perspectiva de gen, complet standardizate, dotate și funcționale.

REZULTATUL 2: Populația Moldovei, în special cea mai vulnerabilă, are acces la oportunități sporite de trai, la muncă decentă și la locuri de muncă productive, generate de o creștere economică durabilă, incluzivă și echitabilă.

Partenerii Organizației Națiunilor Unite: ILO, IOM, CIC, UN Women, PNUD, UNCTAD, UNECE, UNIDO

Alți parteneri: Mediul academic, Biroul pentru reintegrare, OSC-uri și grupuri comunitare, Congresul Autorităților Locale din Moldova, parteneri de dezvoltare, Inspectia de Stat a Muncii, autoritățile publice locale și regionale, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Finanțelor, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Organizația de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exportului din Moldova, Banca Națională a Moldovei, BNS, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii, sectorul privat, Cancelaria de Stat

Indicatorii de rezultat	Valori de referință	Ținte	Indicatori ODD	Rezultate 2019	Mijloace de verificare
2.1 Indicele de deprivare a ariilor mici (IDAM), ca medie a clasamentului IDAM pentru comunitățile din prima chintilă, după regiuni și componente IDAM (economie, mediu, infrastructură)	(2014) IDAM total Nord: 85 Centru: 82 Sud: 105 Unitatea Teritorială Autonomă (UTA) Găgăuzia: 140 mun. Chișinău: n.a. Deprivarea economică Nord: 105 Centru: 76 Sud: 103 UTA Găgăuzia: 68 mun. Chișinău: 101 Deprivarea de mediu Nord: 102 Centru: 74 Sud: 81 UTA Găgăuzia: 101 mun. Chișinău: n.a. Deprivarea infrastructurală Nord: 77 Centru: 91 Sud: 99 UTA Găgăuzia: n.a. mun. Chișinău: n.a.	(2022) Media clasamentelor comunităților celor mai sărace (prima chintilă), după regiuni, trebuie să aibă o valoare cât mai apropiată de 85 (= media clasamentelor IDAM pentru prima chintilă) pentru toate componentele: IDAM total, deprivarea economică, deprivarea de mediu, deprivarea infrastructurală	Relaționat cu 10.2.1, 11.1.1.1, 11.2.1.1 și 11.6.1.1	Nu sunt disponibile date noi ⁸	Baza de date IDAM, Ministerul Economiei și Infrastructurii

¹⁵ IDAM nu a fost actualizat din 2015 și nu există siguranța că acest indice va fi produs în viitor.

2.2 Rata de ocupare, după mediu urban/rural, sex, vârstă, dizabilitate	(2015) Total: 40,3 procente Urban: 42 procente Rural: 38,9 procente Femei: 38,4 procente (urban 39,5 procente; rural 37,5 procente) Bărbați: 42,3 procente (urban 44,9 procente; rural 40,4 procente) Vârsta: 15–24 ani: 18,2 procente; 25–34 ani: 45 procente; 35–44 ani: 58,6 procente; 45–54 ani: 60,6 procente; 55–64 ani: 41,4 procente (2017) Dizabilitate: 19,1 procente	(2022) Total: 44,1 procente Urban: 46,0 procente Rural: 42,6 procente Femei: 42,6 procente (urban 43,8 procente; rural 41,6 procente) Bărbați: 45,6 procente (urban 48,4 procente; rural 43,6 procente) Vârsta: 15–24 ani: 19,9 procente; 25–34 ani: 49,2 procente; 35–44 ani: 64,1 procente; 45–54 ani: 66,3 procente; 55–64 ani: 45,3 procente	8.3.1 și relaționat cu 8.5.2	(2019) ¹⁶ Total: 40,1 procente Urban: 47,0 procente Rural: 35,6 procente Femei: 36,5 procente (urban 41,2 procente; rural 32,8 procente) Bărbați: 44,2 procente (urban 53,4 procente; rural 38,6 procente) Vârsta: 15–24 ani: 19,0 procente; 25–34 ani: 52,1 procente; 35–44 ani: 58,0 procente; 45–54 ani: 59,7 procente; 55–64 ani: 40,5 procente Dizabilitate: 16,5 procente	Ancheta forței de muncă, BNS
2.3 Disparitatea salarială între genuri	(2015) 13.2 procente	(2022) 10 procente	8.5.1	(2018) ¹⁸ 14.4 procente	Ancheta forței de muncă, BNS
2.4 Proporția tinerilor cu vârste cuprinse între 15 și 29 de ani, neîncadrați în muncă, educație sau formare, după gen, mediu urban/rural	(2015) Total: 29.3 procente Bărbați: 23.6 procente Femei: 35.2 procente Urban: 26.6 procente Rural: 31.4 procente	(2022) Total: 26.8 procente Bărbați: 21.5 procente Femei: 32 procente Urban: 24.5 procente Rural: 29 procente	8.6.1	(2019) Total: 27.4 procente Bărbați: 19.4 procente Femei: 35.5 procente Urban: 24.6 procente Rural: 29.4 procente	Ancheta forței de muncă, BNS
2.5 Clasamentul Moldovei în Raportul Băncii Mondiale „Doing Business”	(2016) 44	(2022) 40	8.3.1	(2019) 48	Doing Business, Banca Mondială
2.6 Indicele Competitivității Globale	(2015) ¹⁸ Scorul: 4,0 Clasament: 84 (din 140)	(2022) 4.04	8.2.1	(2019) ¹⁹ Score: 56.7 Rank: 86 (out of 141)	Raportul competitivității globale, Forumul Economic Mondial

16 Datele nu sunt direct comparabile cu anii precedenți din cauza diferențelor în metodologia aplicată.

17 Datele pentru anul 2019 vor fi disponibile în octombrie 2020.

18 Începând cu 2018 se implementează o metodologie nouă de generare a datelor pentru Indicele Competitivității Globale. Cifra cea mai timpurie disponibilă pe baza noii metodologii este din 2017 și se situează la 54,6, țara clasându-se pe locul 87 din 135.

19 Datele nu sunt comparabile cu valorile de bază din cauza modificărilor în metodologia aplicată.

REZULTATUL 3: Populația Moldovei, în special cea mai vulnerabilă, beneficiază de o guvernare de mediu îmbunătățită, securitate energetică, gestionarea durabilă a resurselor naturale și dezvoltare rezistentă la schimbările climatice și dezastre

Partenerii Organizației Națiunilor Unite: FAO, AIEA, PNUD, UNECE, UNEP, UNIDO

Alți parteneri: Mediul academic, Serviciul Protecției Civile și Situații Excepționale²⁰, OSC-uri și grupuri comunitare, parteneri de dezvoltare, Agenția pentru Eficiență Energetică, Fondul pentru Eficiență Energetică, Serviciul Hidrometeorologic de Stat, instituțiile financiare internaționale, Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice, APL, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Ministerul Afacerilor Interne, Agenția „Moldosilva”, Agenția „Apele Moldovei”, Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor, Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice, BNS, Centrul Național de Sănătate Publică²¹, sectorul privat, Cancelaria de Stat, Agenția Turismului

Indicatorii de rezultat	Valori de referință	Ținte	Indicatori ODD	Rezultate 2019	Mijloace de verificare
3.1 Ponderea surselor de energie regenerabilă în consumul final brut de energie	(2016) 14.2 procente ²²	(2022) 17 procente	7.2.1	(2017) ²³ 27.8 procente	Balanța energetică, BNS; Evaluarea gradului de pregătire privind valorificarea energiei regenerabile: Republica Moldova, Agenția Internațională pentru Energie Regenerabilă
3.2 Scăderea procentuală a emisiilor de gaze cu efect de seră ²⁴	(2013) 8.4 ²⁵ echivalentul Mt/an CO ₂	(2022) 20 p.p.	9.4.1	(2016) 9,93 echivalentul Mt/an CO ₂ sau spor de 9,97 p.p. ²⁶	Primul/Al doilea raport semestrial de actualizare al Republicii Moldova în cadrul Convenției-cadru a Organizației Națiunilor Unite privind schimbările climatice, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului al Republicii Moldova și UNEP
3.3 Numărul centrelor de colectare și prelucrare centralizate pentru deșeuri periculoase, create ca instituții publice care să permită respectarea standardelor internaționale privind eliminarea deșeurilor periculoase	(2016) Nu există un centru centralizat de colectare și prelucrare a deșeurilor periculoase	(2022) Cel puțin un centru de colectare și prelucrare a deșeurilor periculoase creat și devenit operațional	12.4.2 and related to 3.9.1	(2019) Centrul de gestionare a deșeurilor periculoase în curs de instituire	Raportul anual al Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului
3.4 Numărul de persoane din zonele rurale care beneficiază de practici durabile de gestionare a terenurilor, pășunilor și pădurilor, după gen	(2015) Total: 23,559 Bărbați: 11,350 Femei: 12,209	(2022) Total: 30,000 Bărbați: 14,430 Femei: 15,570	Related to 15.2.1 and 2.4.1	Nu sunt disponibile date noi	Raportul privind implementarea Strategiei naționale de mediu, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului; rapoartele anuale la nivel de raion, APL-urile
3.5 Proporția raioanelor care aplică practici rezistente la schimbările climatice	(2016) 18 procente (din 33 de raioane)	(2022) 27 procente	11.b.1 and related to 4.3.1 and 13.3.2	Nu sunt disponibile date noi	Rapoartele interne ale Organizației Națiunilor Unite în Moldova

20 În 2019 Serviciul Protecției Civile și Situații Excepționale a fost redenumit Inspectoratul General pentru Situații de Urgență.

21 În 2017 a fost creată Agenția Națională pentru Sănătate Publică prin fuziunea mai multor instituții, inclusiv a Centrului Național de Sănătate Publică și a Centrului Național de Management în Sănătate.

22 După revizuirea datelor privind consumul de biomasă valoarea este de 26,9%.

23 Datele nu sunt comparabile cu cele de referință, specificate în tabel, din cauza revizuirii recente a datelor privind consumul de biomasă. Valoarea este comparabilă cu valoarea de referință revizuită, specificată în nota de subsol de mai sus.

24 Indicatorul acoperă doar sectorul energetic.

25 Valoarea a fost actualizată la echivalentul de 9,03 Mt CO₂ în al doilea raport semestrial de actualizare al Republicii Moldova în cadrul Convenției-cadru a Organizației Națiunilor Unite privind schimbările climatice, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului al Republicii Moldova și UNEP.

26 Comparativ cu valoarea actualizată pentru valoarea de bază din 2013.

REZULTATUL 4: Populația Moldovei, în special cea mai vulnerabilă, solicită și beneficiază de politici și servicii educaționale, de sănătate și sociale incluzive, eficiente și echitabile, care includ perspectiva de gen și sunt bazate pe drepturile omului

Partenerii Organizației Națiunilor Unite: AIEA, ILO, OIM, OHCHR, UN Women, UNAIDS, PNUD, UNFPA, UNICEF, UNODC, OMS

Alți parteneri: Medii academice, OSC-uri și grupuri comunitare, parteneri de dezvoltare, Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, APL, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Ministerul Justiției, Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare, Agenția Națională a Medicamentului și Dispozitivelor Medicale, BNS, Centrul Național de Management în Sănătate,²⁷ Centrul Național de Sănătate Publică,²⁸ Compania Națională de Asigurări în Medicină, Inspectoratul Școlar Național, Oficiul Prim-ministrului, Avocatul Poporului, sectorul privat, Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică, Cancelaria de Stat

Indicatorii de rezultat	Valori de referință	Ținte	Indicatori ODD	Rezultate 2019	Mijloace de verificare
4.1 Raportul dintre copiii cu dizabilități din școlile obișnuite și copiii cu dizabilități din școlile speciale	(2015/2016) 1.8 (1,829/1,033)	(2022) 2.0		(2018/2019) 2.2 (1,570/709)	Date privind educația, BNS
4.2 Reducerea factorilor de risc selectați ai bolilor netransmisibile					Baza de date „Sănătate pentru toți” a OMS; Sondajul STEPS; Studiul privind consumul alimentar de sare în Republica Moldova, 2016, OMS
a. Consumul de alcool pur înregistrat la adulți (vârsta 15 +) pe cap de locuitor	(2014) 9.99 L pe cap de locuitor	(2022) 8.99 L pe cap de locuitor	a. 3.5.2	Nu sunt disponibile date noi	
b. Prevalența consumului actual de tutun în rândul adulților cu vârsta cuprinsă între 18 și 69 de ani, după gen	(2013) Total: 25.3 procente Bărbați: 43.6 procente Femei: 5.6 procente	(2022) Total: 22 procente Bărbați: 40.6 procente Femei: 5.0 procente	b. 3.a.1	Nu sunt disponibile date noi	
c. Prevalența tensiunii arteriale crescute (tensiunea arterială sistolică ≥ 140 și/sau tensiunea arterială diastolică ≥ 90 mmHg sau în prezent iau medicamente pentru tensiune arterială înaltă) la adulții între 18 și 69 de ani, după gen	(2013) Total: 39.8 procente Bărbați: 40.3 procente Femei: 39.3 procente	(2022) Total: 37.8 procente Bărbați: 38.3 procente Femei: 36.9 procente	c. 3.4.1	(2016) ²⁹ Total: 45.5 procente Bărbați: 45.8 procente Femei: 45.2 procente	

²⁷ Vezi nota de subsol 21.

²⁸ Vezi nota de subsol 21.

²⁹ Datele ar putea să nu fie direct comparabile cu valorile de bază. Date comparabile urmează să fie lansate în 2020.

4.3 Rata de acoperire cu a treia doză a vaccinurilor pentru difterie, tetanos și pertussis, pentru raionul cu performanța cea mai slabă și ca diferență între raioanele cu cea mai proastă și cu cea mai bună performanță	(2015) Național: 89,7 procente Raionul cu cea mai proastă performanță: 71 procente Diferența dintre raioanele cu cea mai proastă și cu cea mai bună performanță: 28,5 p.p.	(2022) Național: 95 procente Raionul cu cea mai proastă performanță: 85 procente Diferența dintre raioanele cu cea mai proastă și cu cea mai bună performanță: 10 p.p.	3.2.1 and 3.8.1	(2019) Național: 92 procente Raionul cu cea mai proastă performanță: 67 procente Diferența dintre raioanele cu cea mai proastă și cu cea mai bună performanță: 25 p.p.	Formulare comune de raportare OMS/UNICEF
4.4 Procentul persoanelor aparținând populațiilor-cheie (persoane care își injectează droguri (PCID)), lucrători sexuali, bărbați care practică sex cu bărbați (BSB), care sunt acoperite cu serviciile de prevenire a HIV	(2015) PCID: 22,9 procente Lucrătorii sexuali: 55 procente BSB: 27,7 procente	(2022) PCID: 60 procente Lucrătorii sexuali: 60 procente BSB: 60 procente	3.3.1	(2019) ³⁰ PCID: 42,3 procente Lucrătorii sexuali: 34,4 procente BSB: 25 procent	Monitorizarea globală a SIDA
4.5 Rata nașterilor în rândul adolescentelor la 1.000 de femei din grupul de vârstă de 15-19 ani, mediul urban/rural	(2015) Total: 27.91 Urban: 13.64 Rural: 35.14	(2022) Total: 19.0 Urban: 11.0 Rural: 25.0	3.7.2	(2018) ³¹ Total: 24.14 Urban: 11.81 Rural: 31.22	Datele Centrului Național de Management în Sănătate
4.6 Proportia gospodăriilor care beneficiază de ajutoare sociale, după chintila de consum	(2015) Q1: 11.9 procente Q2: 5.3 procente	(2022) Q1: 30 procente Q2: 12 procente	1.3.1	(2019) ³² Q1: 8.8 procente Q2: 4.0 procente	Statistica socială, BNS
4.7 Proportia femeilor și fetelor cu vârsta de 15 ani și mai mult supuse violenței fizice, sexuale sau psihologice de către un partener intim în ultimele 12 luni, după forma de violență	(2010) Fizică: 8,9 procente Sexuală: 4,1 procente Psihologică: 25,7 procente	(2022) Fizică: 6 procente Sexuală: 3 procente Psihologică: 18 procente	5.2.1	Nu sunt disponibile date noi ³³	Studiul „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, BNS

30 Datele provin din surse programatice și nu sunt comparabile cu valorile de bază. Se așteaptă ca datele comparabile să fie disponibile atunci când vor fi publicate rezultatele următorului Studiu Integrat Bio-comportamental.

31 Datele pentru acest indicator sunt în curs de revizuire în urma revizuirii numărului populației și nu sunt deocamdată disponibile pentru anul 2019.

32 Datele nu sunt comparabile cu valorile de bază din cauza ajustărilor efectuate în cadrul metodologiei Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice.

33 Nu sunt disponibile date actualizate cu privire la sărăcia monetară. Ultimul raport guvernamental se bazează pe datele din 2015.

UNITED NATIONS
MOLDOVA

ORGANIZAȚIA NAȚIUNILOR UNITE ÎN MOLDOVA
STR. 31 AUGUST 131, CHIȘINĂU, MOLDOVA, MD-2012
WWW.UN.MD
@UNMOLDOVA